

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน

โดย
นางสาวศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษามิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน

โดย
นางสาวศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE STUDY OF LOCAL WISDOM TO CREATE EXPERIENCES
FOR PROMOTING CULTURAL VALUE CREATION :
A CASE STUDY OF KHLONG BANG PRATHUN BANGKOK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts DESIGN ARTS
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบาง
ประทุน
โดย ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช
สาขาวิชา ศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร. อนุชา แผงเกษร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

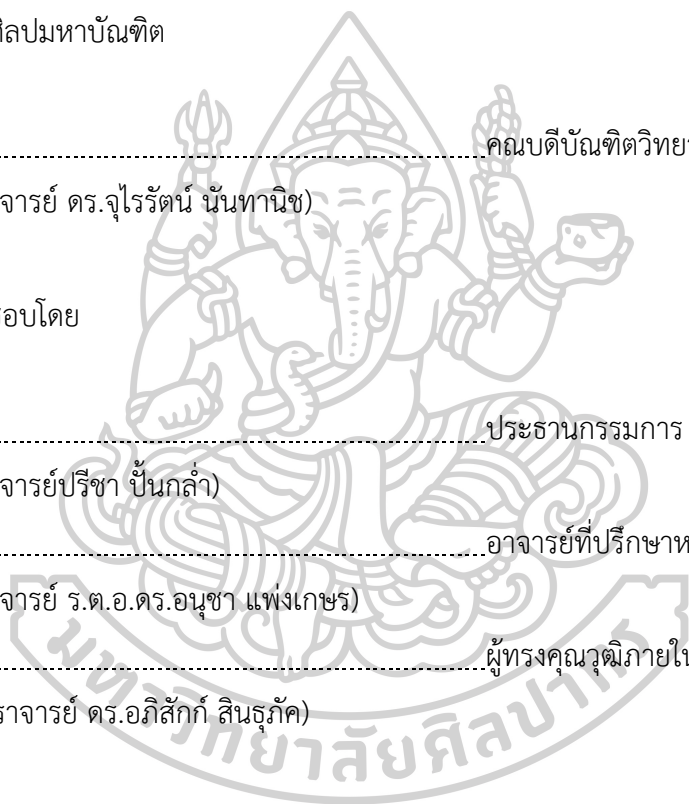
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปรีชา ปั่นเกล้า)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร.อนุชา แผงเกษร)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สิ้นธุภาค)

61156312 : ศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น, วัฒนธรรมท้องถิ่น, อัตลักษณ์ชุมชน, ทรัพยากรในพื้นที่

นางสาว ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช: การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรคประสพการณ์เพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร. อนุชา แผงเพชร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบโมเดลเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่คลองบางประทุน โดยเริ่มต้นการวิจัยจากการค้นพบปัญหาในพื้นที่คลองบางประทุนจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ซึ่งอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร ในปัจจุบันการขยายตัวของสังคมเมือง และภาวะทางเศรษฐกิจที่เติบโต ทำให้พื้นที่ถูกรุกล้ำ ส่งผลให้คนในพื้นที่เริ่มหลงลืมวิถีดั้งเดิม ชุมชนเริ่มขาดศักยภาพ และการเอาใจใส่ต่อพื้นที่ นำไปสู่หัวข้อการวิจัย การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรคประสพการณ์เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน

แนวทางการศึกษามีวิธีการวิจัยโดยเริ่มจากการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ลงพื้นที่สังเกต เพื่อจะได้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรม ศาสนาความเชื่อ และการละเล่น จากนั้นสรุปผลการวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ และนำผลงานออกแบบไปประเมินผลโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประเมินประสิทธิผลของงานออกแบบ และการส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. จากการศึกษาบริบทวัฒนธรรม พบว่าวัฒนธรรมของคลองบางประทุนมีความสอดคล้องกับสายน้ำ โดยสายน้ำเป็นสิ่งที่ยึดโยงวัฒนธรรมด้านต่างๆ เอาไว้ด้วยกัน ทั้งทางด้านความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรม ศาสนาความเชื่อ และการละเล่น โดยภูมิปัญญาในพื้นที่เกิดจากคนในพื้นที่เข้าใจธรรมชาติและรู้จักการปรับตัวเข้าหาธรรมชาติ และนำสิ่งที่มีอยู่รอบตัวมาปรับใช้

2. จากการนำผลการออกแบบไปประเมินโดยคณาจารย์ และกลุ่มเป้าหมายพบว่า การประเมินด้านการออกแบบและการนำไปใช้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี และการสื่อความหมายอยู่ในเกณฑ์ที่ดี การประเมินด้านการออกแบบและการนำไปใช้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี การประเมินด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

61156312 : Major DESIGN ARTS

Keyword : LOCAL WISDOM, LOCAL CULTURE, IDENTITY OF COMMUNITY, LOCAL RESOURCES

MISS SIRIPHIM EAKAPHUNCHAIYADHEC : THE STUDY OF LOCAL WISDOM TO CREATE EXPERIENCES FOR PROMOTING CULTURAL VALUE CREATION :A CASE STUDY OF KHLONG BANG PRATHUN BANGKOK THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.POL.CAPT ANUCHA PANGKESORN, Ph.D.

The object of this research was to design a cultural model to promote cultural value creation of Khlong Bang Prathun. The research was studied from problems in Khlong Bang Prathun, Bangkok, being a fertile area and suitable for agriculture. Nowadays expanding cities and growing economy caused the area to be invaded. This affected local people to forget their traditional way. The community began to lack potentiality and attention to look after the area. The problem led to make a research title: The Study of Local Wisdom to Create Experiences for Promoting Cultural Value Creation: A Case Study of Khlong Bang Prathun.

The study methods were begun by collecting data from local documents, in-depth interviewing and visiting the area for observation. These were to collect local cultural data, way of life, wisdom, cultural heritage, religion and belief and local games. Next, summarizing of analysis results was to be guidelines on designing a cultural model. The model was evaluated by design experts, senior experts and a target group for creating experiences and promoting cultural value creation.

The results were as follow :

1. According to the cultural context, it showed that the culture of Khlong Bang Prathun was related to a local river. The river is what connects between cultures, such as living, wisdom, cultural heritage, religion and belief and local games. Local wisdom is made from local people who understand their resources, adapt themselves to nature and use things surround them.

2. After the design was evaluated by professors and a target group, awareness and communication assessment was good level, including design and value and usefulness assessments.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แรงบันดาลใจมาจากปัญหาในพื้นที่คลองบางประทุนในปัจจุบัน ส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ จากการพัฒนาเมือง ซึ่งผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งที่ยากแก่ปัญหานี้ อยากให้คนในพื้นที่เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่โดยใช้ศิลปะและ การออกแบบในการแก้ไขปัญหา

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ได้รับคำแนะนำที่ดี และเป็นประโยชน์อย่างมาจากรองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร. อนุชา แพ่งเกษร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยที่ชี้แนวทางในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ แนะนำวิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การลงพื้นที่ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงขั้นตอนการพัฒนาสร้างสรรค์งานออกแบบ ตลอดจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณนาวิน มีบรรจง ตัวแทนกลุ่มอนุรักษ์คลองบางประทุน และชาวบ้านคลองบางประทุน ที่ให้คำปรึกษาชี้แนะให้เห็นถึงความสำคัญ และปัญหาด้านต่างๆ ของพื้นที่ อีกทั้งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนดูแลอำนวยความสะดวก ในการลงพื้นที่เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปะและการออกแบบ ที่ได้ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ในการพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์งานออกแบบ

ขอขอบพระคุณครอบครัว คุณศุภชัย คุณจันทกานต์ และพี่ น้อง เพื่อน ศิลปะและการออกแบบรุ่นที่ 5 ที่คอยให้คำปรึกษา คอยช่วยเหลือมาตลอด

สุดท้ายนี้ หวังเพียงว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ และมอบคุณค่าต่อสังคม ช่วยให้เห็นคุณค่าของพื้นที่มากขึ้น

ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมติฐานของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	2
2. ขอบเขตด้านพื้นที่การทำวิจัย.....	2
3. ขอบเขตด้านประชากร.....	2
4. ขอบเขตด้านเวลา.....	3
5. ขอบเขตด้านงบประมาณ.....	3
ขั้นตอนการศึกษา.....	3
เวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	3
วิธีการศึกษา.....	4
การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research).....	4
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research).....	5

แหล่งที่มาข้อมูล.....	5
ข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ	5
ข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ	5
อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า.....	5
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัย	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	7
1. ข้อมูลทั่วไปของเขตจอมทอง	7
ประวัติความเป็นมา	7
ลักษณะภูมิประเทศ.....	7
2. ข้อมูลทั่วไปคลองบางประทุน	9
ประวัติความเป็นมา.....	9
ข้อมูลด้านลักษณะภูมิประเทศ.....	10
ระบบคมนาคมขนส่งและการสัญจร.....	11
ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน.....	12
สภาพแวดล้อมในชุมชน.....	13
3. วัฒนธรรมท้องถิ่นคลองบางประทุน.....	14
3.1 ความเป็นอยู่.....	14
3.2 วิถีชีวิต และภูมิปัญญา.....	15
3.3 ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี.....	20
3.4 มรดกทางวัฒนธรรม	21
4. ฤดูกาลชาวสวนคลองบางประทุน	22
5. วิถีชีวิตประจำวันชาวสวนคลองบางประทุน	24
การบริหารจัดการสวนในระดับครอบครัว	25

6. แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ (Identity).....	26
ประเภทของอัตลักษณ์.....	27
7. ศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	28
ความหมายของการท่องเที่ยว	28
องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	28
8. องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาไทย	30
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น 10 กลุ่ม.....	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
วิธีดำเนินการวิจัย	34
1. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นปฐมภูมิ	34
2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นทุติยภูมิ	37
3. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
4. ขั้นตอนในการสังเคราะห์ข้อมูล	39
5. ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบ	40
6. ขั้นตอนการประเมินผลการออกแบบ.....	41
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการออกแบบ	42
สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการแก้ไข	43
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)	44
ส่วนที่ 2 การสร้างสรรค์งานออกแบบ	47
ส่วนที่ 3 อัตลักษณ์ของคลองบางประทุน.....	48
ส่วนที่ 4 หนังสือรวบรวมเรื่องราวคลองบางประทุน.....	49
ส่วนที่ 5 คู่มือเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	50
ส่วนที่ 6 สื่อโซเชียลมีเดีย.....	51
ส่วนที่ 7 เส้นทางการท่องเที่ยว.....	55

ส่วนที่ 8 สรุปผลวิเคราะห์การออกแบบป้ายบอกทาง.....	56
ส่วนที่ 9 ชุดปิ่นโตเล่าประวัติวัฒนธรรม 5 ด้าน.....	57
ส่วนที่ 10 นิทรรศการคลองบางประทุน.....	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	67
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	67
5.2 ข้อเสนอแนะจากคณาจารย์.....	70
รายการอ้างอิง.....	71
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แบบสัมภาษณ์).....	73
ภาคผนวก ข ภาพการลงพื้นที่จริง ศึกษาข้อมูลคลองบางประทุน.....	75
จังหวัดกรุงเทพมหานคร.....	75
ภาคผนวก ค การแสดงผลความคืบหน้าวิทยานิพนธ์.....	77
ภาคผนวก ง การเผยแพร่ผลงาน.....	80
ภาคผนวก จ.....	82
การนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ (สอบจบ).....	82
ประวัติผู้เขียน.....	84

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เวลาที่ใช้ในการวิจัย ที่มา (ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช, 2564).....	4
ตารางที่ 2 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย ที่มา (ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช, 2564).....	6
ตารางที่ 3 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ.....	63
ตารางที่ 4 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ.....	63
ตารางที่ 5 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ.....	64
ตารางที่ 6 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ.....	65
ตารางที่ 7 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ.....	66

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร	8
ภาพที่ 2 แสดงพื้นที่คลองบางประทุน พ.ศ. 2561 จังหวัดกรุงเทพมหานคร	9
ภาพที่ 3 แสดงพื้นที่คลองบางประทุน จังหวัดกรุงเทพมหานคร	10
ภาพที่ 4 ภาพแสดงการคมนาคมบริเวณคลองบางประทุน	11
ภาพที่ 5 ภาพลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนคลองบางประทุน	12
ภาพที่ 6 ภาพแสดงพื้นที่สวนยกร่อง	12
ภาพที่ 7 ภาพแสดงสภาพแวดล้อมชุมชน	13
ภาพที่ 8 ภาพแสดงสภาพแวดล้อมชุมชน	13
ภาพที่ 9 ภาพแสดงวัฒนธรรมคลองบางประทุน	14
ภาพที่ 10 ภาพแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นคลองบางประทุน	15
ภาพที่ 11 แสดงรูปแบบการทำสวนยกร่องฝั่งธนบุรี	16
ภาพที่ 12 ภาพแสดงพืชพรรณและทรัพยากรในชุมชน	17
ภาพที่ 13 ภาพแสดงการสานทางมะพร้าว	18
ภาพที่ 14 แสดงภาพการทำขนมตระกูลทอง	19
ภาพที่ 15 แสดงภาพการทำขนมใส่ไส้	19
ภาพที่ 16 แสดงภาพการทำขนมกาละแม	19
ภาพที่ 17 แสดงภาพประเพณีการขอแรง	20
ภาพที่ 18 แสดงภาพประเพณีการขอแรง	20
ภาพที่ 19 แสดงภาพการสัญจรภายในคลอง	21
ภาพที่ 20 แสดงภาพวัดบางประทุนนอก	21
ภาพที่ 21 ภาพแสดงฤดูกาลชาวสวน	22

ภาพที่ 22 ภาพแสดงวิถัจการการเจริญเติบโตของพืชพรรณ.....	23
ภาพที่ 23 ภาพแสดงวิถีชีวิตประจำวัน	24
ภาพที่ 24 ภาพแสดงการบริหารจัดการสวนในระดับครอบครัว	25
ภาพที่ 25 วงจรแห่งวัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์.....	26
ภาพที่ 26 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6A's	29
ภาพที่ 27 ภาพขั้นตอนการศึกษา.....	33
ภาพที่ 28 ภาพแสดงกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา.....	35
ภาพที่ 29 สัมภาษณ์ชาวบ้านคลองบางประทุน.....	35
ภาพที่ 30 สัมภาษณ์ชาวบ้านคลองบางประทุน.....	36
ภาพที่ 31 ภาพแสดงทรัพยากรในพื้นที่.....	37
ภาพที่ 32 ภาพแสดงปัญหาที่พบในพื้นที่.....	38
ภาพที่ 33 ภาพแสดงการวิเคราะห์ปัญหามาไปสู่หัวข้อการวิจัย.....	39
ภาพที่ 34 ภาพแสดงขอบเขตงานออกแบบ.....	40
ภาพที่ 35 ภาพแสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	42
ภาพที่ 36 วิเคราะห์ swot คลองบางประทุน.....	44
ภาพที่ 37 โปรแกรมในการออกแบบ.....	45
ภาพที่ 38 แนวคิดในการออกแบบ.....	45
ภาพที่ 39 วิเคราะห์การสร้างสรรคงานออกแบบ.....	46
ภาพที่ 40 วิเคราะห์ลักษณะชุมชน.....	47
ภาพที่ 41 อัตลักษณ์ชุมชน.....	48
ภาพที่ 42 ภาพแสดงการออกแบบหนังสือ.....	49
ภาพที่ 43 ภาพแสดงการออกแบบคู่มือเรียนรู้ภูมิปัญญา.....	50
ภาพที่ 44 การใช้งานเว็บไซต์.....	51
ภาพที่ 45 ภาพสื่อวิถีทัศน์.....	52

ภาพที่ 46 ภาพเว็บไซต์.....	53
ภาพที่ 47 ภาพเว็บไซต์.....	54
ภาพที่ 48 ภาพเว็บไซต์.....	54
ภาพที่ 49 ภาพแสดงเส้นทางการท่องเที่ยว	55
ภาพที่ 50 ภาพแสดงเส้นทางการท่องเที่ยว	55
ภาพที่ 51 ภาพแสดงเส้นทางการท่องเที่ยว	56
ภาพที่ 52 ภาพแสดงป้ายบอกทาง	56
ภาพที่ 53 ชุดปิ่นโตเล่าวัฒนธรรม 5 ด้าน.....	57
ภาพที่ 54 นิทรรศการคลองบางประทุน.....	58
ภาพที่ 55 นิทรรศการคลองบางประทุน	59
ภาพที่ 56 นิทรรศการคลองบางประทุน.....	59
ภาพที่ 57 นิทรรศการคลองบางประทุน	60
ภาพที่ 58 นิทรรศการคลองบางประทุน.....	60
ภาพที่ 59 นิทรรศการคลองบางประทุน	61
ภาพที่ 60 นิทรรศการคลองบางประทุน.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

คลองบางประทุน ในอดีตเป็นย่านชุมชนดั้งเดิมของธนบุรี ตั้งอยู่บริเวณแขวนบางขุนเทียน เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างคลองภาษีเจริญ และคลองสนามไชย ระยะทางราวๆ 4 กิโลเมตร จากลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่บนพื้นที่ซึ่งในทางภูมิศาสตร์ เรียกว่า บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ คลองบางประทุนได้ประโยชน์จากอิทธิพลของน้ำทะเล ทั้งขึ้นและลง เพราะเมื่อน้ำทะเลขึ้น กระแสน้ำก็จะพัดพาเอาดินตะกอนที่มีแร่ธาตุมาด้วย และเมื่อน้ำลง ด้วยความเป็นพื้นที่ลุ่ม พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นแหล่งรับทรัพยากรแร่ธาตุตะกอนดินต่าง ๆ จากทางเหนือ ทำให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมสำหรับการเกษตร คนในพื้นที่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ และใช้ชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติ นำไปสู่การสร้างภูมิปัญญาซึ่งเป็นผลมาจากการสั่งสมประสบการณ์ของผู้คนเพื่อการดำรงชีพที่ต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ทั้งที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ริมน้ำ เส้นทางคมนาคมที่ต้องใช้เรือเป็นหลัก การทำมาหากินจึงต้องอาศัยทางน้ำ ทำให้เกิดภูมิปัญญาการทำสวนแบบยกทรง โดยคนดั้งเดิมมักทดลองปลูกพืชผักผลไม้หลายอย่างเพื่อหาชนิดที่เหมาะสมกับสภาพของดิน ทดลองจนเข้าใจสภาพพื้นที่

ปัจจุบันการขยายตัวของสังคมเมืองได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ คลองที่เคยเป็นเส้นทางสัญจร เป็นพื้นที่สำหรับอุปโภคบริโภคกลายเป็นเส้นทางระบายน้ำ และทิ้งขยะ อีกทั้งหลายๆ บ้านในคลองบางประทุนเปลี่ยนวิถีชีวิต ส่งลูกไปเรียนยังภายนอก และนิยมออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้คนเริ่มห่างเหินจากพื้นที่ ส่งผลให้ภูมิปัญญาไม่ได้รับการสืบทอด แต่หลายบ้านยังคงรักษาวิถีชาวสวนให้คงอยู่ ในอดีตคลองสายนี้มีภูมิปัญญาดั้งเดิมมากมาย เช่น ชุมชนหมอแผนโบราณสวนลิ้นจี่ แหล่งผลิตส้มบางมด มะพร้าวน้ำหอม การทำอบ ขนมตระกูลทอง บ้านคลองยาว แต่ในปัจจุบันภูมิปัญญาต่าง ๆ ได้หายไปกับคนในอดีต นอกจากนั้นพื้นที่ยังเป็นพื้นที่สีเขียวที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหา และศักยภาพของชุมชน จึงมีแนวคิดสร้างสรรค์ประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงให้คนในพื้นที่สามารถตระหนักถึงสิ่งที่ในพื้นที่มีอยู่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการท่องเที่ยว สืบสาน ส่งต่อภูมิปัญญา จากคนภายในสู่คนภายนอกพื้นที่ได้รับรู้ อีกทั้งยังช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วยรักษาพื้นที่ทางธรรมชาติในกรุงเทพฯให้คงอยู่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมในชุมชนคลองบางประทุนเพื่อนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ
2. ศึกษาเรียนรู้กระบวนการโดยใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาจากพื้นที่เพื่อนำมาประยุกต์ให้ตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย
3. สร้างสรรค์รูปแบบสื่อ บริการ และโมเดลเชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และสร้างคุณค่าต่อสังคม

สมมติฐานของการวิจัย

โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน จะสามารถช่วยถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมของพื้นที่ผ่านทางสื่อ บริการ และโมเดลเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งมอบคุณค่าสู่นักท่องเที่ยว และสังคม

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาวิจัย โครงการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาเนื้อหา ปัจจัย และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่คลองบางประทุน
- 1.2 ศึกษาเนื้อหา ปัจจัย และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอัตลักษณ์
- 1.3 ศึกษาเนื้อหา ปัจจัย และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการท่องเที่ยว
- 1.4 ศึกษาเนื้อหา ปัจจัย และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ขอบเขตด้านพื้นที่การทำวิจัย

การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ในชุมชนคลองบางประทุน บริเวณแขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านประชากร

การทำวิจัยครั้งนี้ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่

- 3.1 ประชากรพื้นที่ชุมชนคลองบางประทุน
- 3.2 กลุ่มประชาชนทั่วไป

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2564

5. ขอบเขตด้านงบประมาณ

งบประมาณในการทำวิจัย 40,000 บาท

ขั้นตอนการศึกษา

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
 - 1.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารอ้างอิง หนังสือ รวมถึงข้อมูลจากกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจลงพื้นที่ และสร้างเครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูล
- ประเภทแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลเบื้องต้น
3. สร้างสรรค์ต้นแบบผลงานออกแบบเพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม
4. นำผลงานให้ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาโครงการแนะนำ และพัฒนาผลงานออกแบบ
5. สร้างแบบประเมินวัดผลการออกแบบที่เหมาะสม และตอบโต้ตามวัตถุประสงค์ โดยประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญ และคณาจารย์
6. สรุปผลการประเมินงานออกแบบ
7. อภิปรายผลการศึกษา
8. สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

เวลาที่ใช้ในการวิจัย

เวลาที่ใช้ในการวิจัย 2 ปี

เริ่มเก็บข้อมูลงานวิจัย ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2562 - กรกฎาคม 2564

ตารางที่ 1 เวลาที่ใช้ในการวิจัย ที่มา (ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช, 2564)

กิจกรรม	รวบรวมข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูล	การออกแบบ	ปรับแก้ไขชิ้นงาน	นำเสนอผลงาน	ประเมินผลงาน
กรกฎาคม - ธันวาคม 2562						
มกราคม - กรกฎาคม 2563						
สิงหาคม - ธันวาคม 2563						
มกราคม 2564						
กุมภาพันธ์ 2564						
มีนาคม 2564						
เมษายน 2564						
พฤษภาคม 2564						
มิถุนายน 2564						

วิธีการศึกษา

ประเภทของงานวิจัย : เชิงผสมผสาน ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการในการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามสมมติฐานข้างต้น

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) / แบบสังเกต เพื่อศึกษาเรื่องวัฒนธรรม ศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาการภายในชุมชน จากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. ปราชญ์ชาวบ้าน
2. ชาวบ้านชุมชนคลองบางประทุน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เพื่อใช้ประเมินความพึงพอใจ 1. ประเมินด้านการรับรู้ และการสื่อความหมาย 2. การประเมินด้านการออกแบบ และการนำไปใช้ 3. การประเมินด้านคุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับ

แหล่งที่มาข้อมูล

ข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ

เบื้องต้นลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบริบทภายในพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาที่พบจากการขยายตัวของเมืองรวมถึงการสังเกต และพูดคุยกับผู้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พบเห็นในพื้นที่ โดยบริเวณที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อสำรวจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่คือคลองบางประทุนและพื้นที่ใกล้เคียงในบางขุนเทียนที่มีวัฒนธรรมร่วม เพื่อทราบถึงความเป็นมาภายในพื้นที่ นำไปสู่การวิเคราะห์ และสร้างสรรค์โมเดลเชิงวัฒนธรรม

ข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ

1. สืบค้นจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ ข้อมูลทางด้านบริบทคลองบางประทุน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือกรณีศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์งานออกแบบ
3. สืบค้นข้อมูลจากพื้นที่ใกล้เคียงย่านฝั่งธนบุรีเพื่อทราบถึงวัฒนธรรม
4. การสืบค้นข้อมูลทางการขยายตัวของเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

1. เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์
2. สมุดบันทึก
3. กล้องถ่ายรูป
4. อุปกรณ์เครื่องเขียน
5. คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
6. อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย

โดยประมาณ 40,000 บาท

ตารางที่ 2 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย ที่มา (ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช, 2564)

ลักษณะค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าเดินทาง	10,000
ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการนำเสนอผลงาน	10,000
ค่าใช้จ่ายขึ้นงานต้นแบบ	10,000
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	10,000
รวม	40,000

นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัย

1. **วัฒนธรรมท้องถิ่น** หมายถึง สิ่งที่สืบทอดส่งต่อกันมา โดยมีรากฐานมาจากสภาพแวดล้อม และทักษะการปรับตัวของคนในแต่ละพื้นที่นั้น แสดงออกมาในรูปแบบ ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ ประเพณี การละเล่น มรดกทางวัฒนธรรม

2. **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึง การเข้าใจ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ นำทรัพยากรในพื้นที่มาใช้ ปรับประยุกต์ตามกาลเวลา โดยผ่านกระบวนการการส่งต่อ และแก้ปัญหา โดยมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และบริบทของพื้นที่

3. **ทรัพยากรในพื้นที่** หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ อากาศ แสง พืชพรรณและ สัตว์ ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีทรัพยากรที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และเกิดขึ้นจากการทดลองของชาวบ้านในชุมชนเพื่อหาพืชพรรณที่เหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่

4. **อัตลักษณ์** หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล กลุ่ม สังคม หรือชุมชนนั้น ๆ ตามวัฒนธรรมหรือสภาพแวดล้อม โดยมีคุณลักษณะที่ไม่เหมือนกับสังคม อื่น ๆ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเขตจอมทอง
2. ข้อมูลทั่วไปของคลองบางประทุน
3. ศึกษาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนคลองบางประทุน
4. ศึกษาด้านฤดูกาลชาวสวนคลองบางประทุน
5. ศึกษาด้านวิถีชีวิตประจำวันและการบริหารจัดการสวน
6. ข้อมูลด้านการสร้างอัตลักษณ์
7. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีการท่องเที่ยว
8. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาไทย

1. ข้อมูลทั่วไปของเขตจอมทอง

ประวัติความเป็นมา

บริเวณเขตจอมทองแต่เดิมเป็นพื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี ซึ่งบริเวณนี้ต่อมามีชุมชนหนาแน่น และมีความเจริญเข้ามา มีทั้งคลอง ถนน และเส้นทางรถไฟตัดผ่าน ทางราชการจึงได้จัดตั้งเทศบาลนครธนบุรีขึ้นในปี พ.ศ. 2479 ซึ่งตำบลจอมทองได้รับการจัดตั้งขึ้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2513

เขตจอมทองลักษณะภูมิประเทศในอดีตเป็นที่ราบลุ่ม สวน ไร่นา คลองด้านหรือ คลองสนามชัย ซึ่งเป็นคลองสายประวัติศาสตร์ที่เคยใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ สามารถสัญจรไปถึงจังหวัดสมุทรสาคร ออกสู่ทะเลอ่าวไทยได้ ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงเป็นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ (Wikipedia, 2564)

ลักษณะภูมิประเทศ

เขตจอมทองตั้งอยู่บริเวณทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหรือฝั่งธนบุรี มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่การปกครองต่าง ๆ เรียงตามเข็มนาฬิกา ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตภาษีเจริญ และเขตธนบุรี โดยมี คลองบางประทุน คลองตาฉำ คลองรางบัว คลองสวนหลวงใต้ คลองบางหว้า คลองวัดโคกอน (คลองวัดอ่างแก้ว) คลองตาม่วง คลองวัด

2. ข้อมูลทั่วไปคลองบางประทุน

ประวัติความเป็นมา

ที่ตั้งคลองบางประทุน อยู่ในเขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีประชากร 4,772 คน 681 หลังคาเรือนโดนประมาณ จากแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นคลองที่อยู่ระหว่างคลองสนามชัย และคลองภาษีเจริญ มีระยะทาง 4 กิโลเมตร

ชุมชนคลองบางประทุนเป็นชุมชนดั้งเดิมตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย มีหลักฐานอ้างอิงถึงคลองบางประทุน สันนิษฐานจากศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมว่าชุมชนคลองบางประทุนมีการรวมตัวก่อตั้งเป็นชุมชนริมน้ำ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง หลักฐานอ้างอิงจากโบสถ์วัดบางประทุนใน เป็นลักษณะมหาอุตม์ตามลักษณะที่นิยมในสมัยนั้น ผู้ใหญ่ในพื้นที่เล่าถึงที่มาของคลองบางประทุนว่า “ในอดีตคลองบางประทุนจะมีต้นโมกและพรรณไม้มานานานชนิด กิ่งก้านใบหนาแน่น และโค้งลงมาชนหากันจนเป็นหลังคาแสดงให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศของคลองที่ไม่กว้างขวางมากนัก แต่มีความอุดมสมบูรณ์ของย่านสวน และความร่มรื่นของพรรณไม้ โดยสุนทรภู่ได้พรรณนาถึงคลองบางประทุนใน ‘นิราศเพชรบุรี’ ช่วงหนึ่งว่า

“บางประทุนเหมือนประทุนได้อุ่นจิต พอป้องปิดเป็นหลังคานิจาเอ๋ย
หนวนน้ำค้ำพรางพรมลมรำเพย พิงเขยอนนอนอุ่นประทุนบัง”

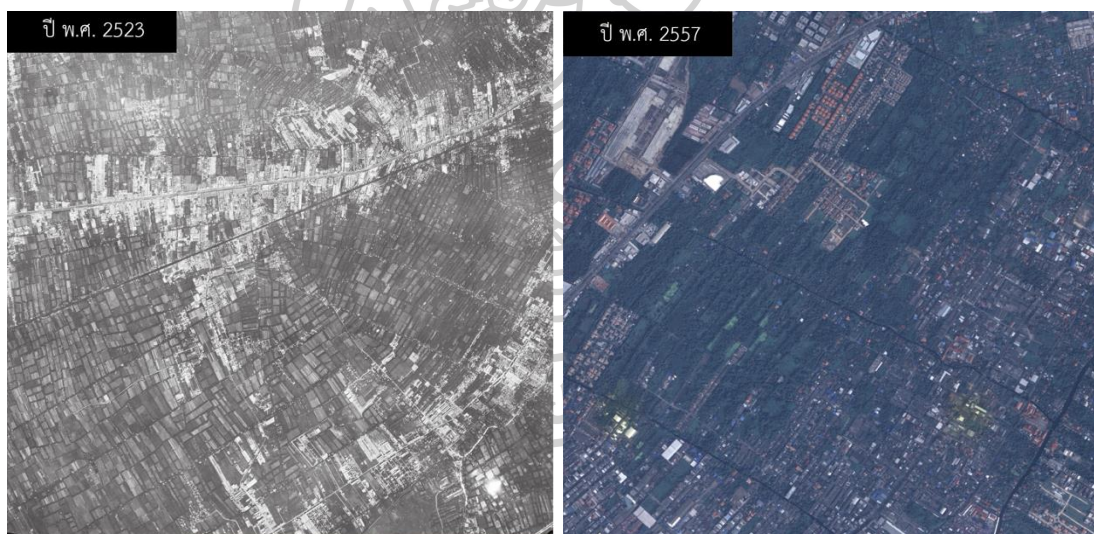

ภาพที่ 2 แสดงพื้นที่คลองบางประทุน พ.ศ. 2561 จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ที่มา : <https://readthecloud.co/people-bangprathun/> (2563)

ข้อมูลด้านลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของชุมชนคลองบางประทุนตั้งอยู่บริเวณปากอ่าวรูปก.ไก่ มีแม่น้ำทั้ง 5 สาย ประกอบไปด้วย แม่น้ำบางปะกง, เจ้าพระยา, แม่น้ำท่าจีน, แม่กลอง และแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำเหล่านี้ได้รับผลประโยชน์จากดินที่มีลักษณะลึกลับลึกเค็ม (จืดและกร่อย) แร่ธาตุอาหารจากดินตะกอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกในที่ราบลุ่มแม่น้ำมีรสชาติอร่อย โดยเฉพาะพื้นที่ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีการทำสวนผลไม้ร่องควบคู่กับจังหวัดสมุทรสงคราม เรียกว่าตั้งแต่อดีตว่า สวนในบางกอก (กรุงเทพฯฝั่งธนบุรี) สวนนอกบางช้าง (อัมพวา สมุทรสงคราม) พื้นที่คลองบางประทุนผืนดินจึงมีแร่ธาตุอาหารที่สมบูรณ์ ดินเลนที่เกิดจากตะกอนดินถล่ม จึงเป็นปุ๋ยตามธรรมชาติ ส่งผลให้พื้นที่ทำสวนเป็นลักษณะกลายเป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ โดยชุมชนถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝั่งจากการตัดผ่านของถนนกัลปพฤกษ์ ถนนหลักคือถนนเอกชัย ชุมชนมีลักษณะด้านภูมิศาสตร์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ใช้คูน้ำลำคลองเพื่อการดำรงชีวิต และอาชีพ (นาวิณ มีบรรจง, 2558)

ภาพที่ 3 แสดงพื้นที่คลองบางประทุน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ที่มา : กรมแผนที่ทหาร (2563)

3.2 วิถีชีวิต และภูมิปัญญา

ภาพที่ 10 ภาพแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นคลองบางประทุน
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2563)

ภูมิปัญญาชาวสวนดั้งเดิม

คลองบางประทุนได้ประโยชน์จากอิทธิพลของน้ำทะเลทั้งขึ้นและลง เพราะเมื่อน้ำทะเลขึ้น กระแสน้ำก็จะพัดพาเอาดินตะกอนชายทะเลที่มีแร่ธาตุเข้ามา และเมื่อน้ำลงเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลุ่มจึงเป็นแหล่งรับทรัพยากรแร่ธาตุตะกอนดินต่างๆ ที่ลำนน้ำพัดพามาจากทางเหนือ ทำให้บริเวณนี้มีความเหมาะสมสำหรับการทำเกษตร ชาวสวนมักทดลองปลูกพืชผักผลไม้หลายอย่าง เพื่อพืชพรรณที่เหมาะสมกับสภาพของดิน ทดลองจนเข้าใจสภาพพื้นที่ดีแล้วจึงปลูกพืชชนิดที่ต้องการให้เต็มพื้นที่ อาจมีการปลูกพืชผักสวนครัวแซมเข้าไปด้วยเพื่อนำมาประกอบอาหารและ รายได้เสริม

ชาวสวนในคลองบางประทุนเป็นชาวสวนที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ยึดถือวิธีการทำสวนแบบดั้งเดิมซึ่งใช้วิธีคือ สวนขนาดกลางหรือขนาดใกล้บ้านจะปลูกพืชผักสวนครัวประเภท ขิง ข่า ตะไคร้ มะกรูด โหระพา กะเพรา สะเพลา รวมทั้งผลไม้บางชนิดที่มีราคาแพง และต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น ลิ้นจี่ กระท้อน ชมพู ฯลฯ ส่วนชนิดที่อยู่เหนือขึ้นไปจะเป็นผลไม้ที่ปลูกเป็นจำนวนมากหรือปลูกเต็มทั้งชนิด เช่น มะม่วง มะปราง สำหรับสวนขนาดใหญ่ ส่วนมากมักจะปลูกกล้วยน้ำว้า กล้วยหอม ส้มโอ ส้มเขียวหวาน หรือปลูกมะพร้าวเดี่ยว ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกว่ามะพร้าวน้ำหอม ซึ่งชาวสวนนิยมปลูกแซมสลับกับมะพร้าว ด้วยการปลูกมะพร้าวเป็นที่นิยมในพื้นที่เนื่องด้วยเป็นพันธุ์พืชที่ปลูกง่ายไม่ต้องดูแลมาก ทนต่อสภาพอากาศ สามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งต้น (นาวิน มีบรรจง, 2558)

สวนผสม ส้มเขียวหวาน หนากกล้วย
ย่านบางขุนเทียน

สวนแพร์ไร่ และส้มเขียวหวาน
ย่านบางนด

สวนทุเรียน (มีกล้วยเป็นไม้พี่เลี้ยง)
ย่านนนทบุรี

สวนพลู
ย่านบางแค

สวนทุเรียน (สวนผสมแพร์ไร่)

สวนพริก
ย่านตลิ่งชัน

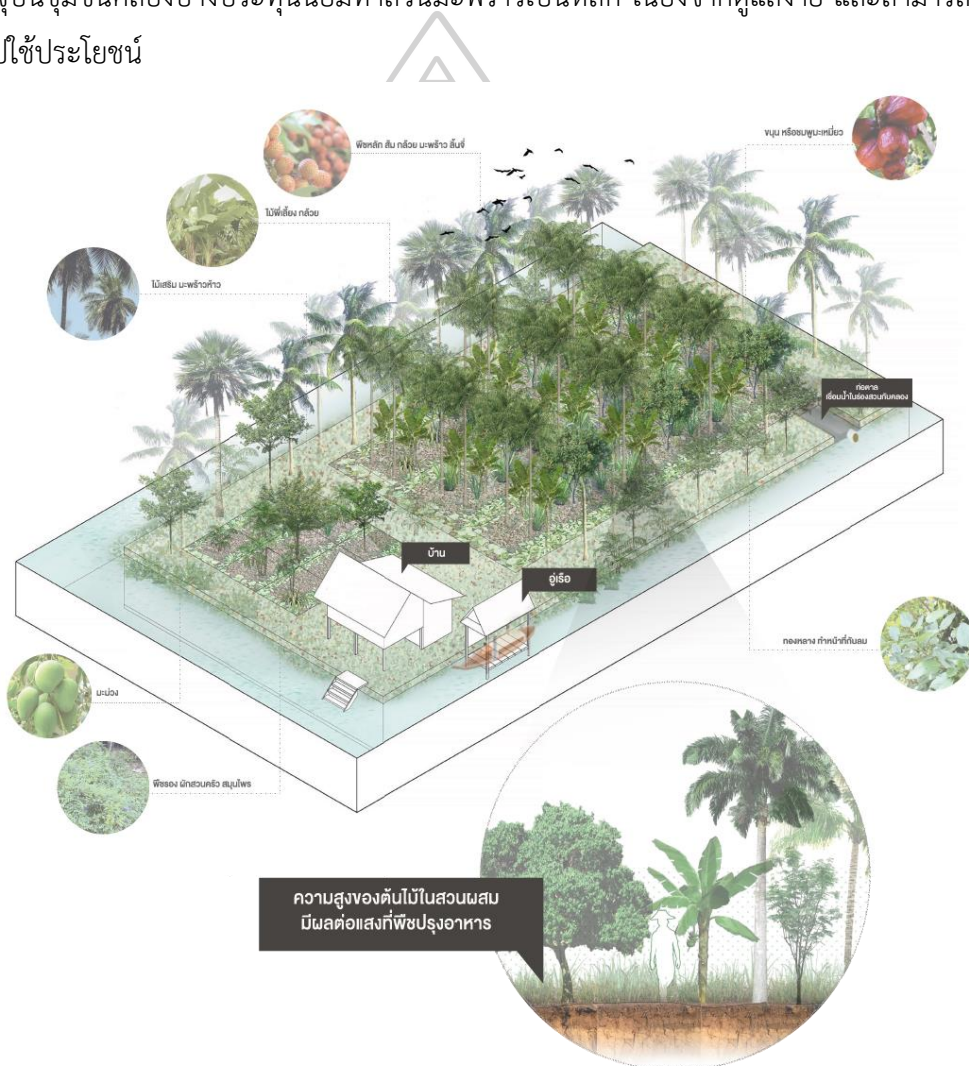
ภาพที่ 11 แสดงรูปแบบการทำสวนยกร่องฝั่งธนบุรี
ที่มา : นาวิณ มีบรรจง (2564)

พืชพรรณและทรัพยากรในพื้นที่

สวนยกร่อง การทำสวนในที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ในลักษณะดินเหนียวไม่ร่วนซุย วิถียกคันดินรอบสวนเป็นการป้องกันน้ำท่วม ส่วนคันดินด้านในและร่องน้ำเป็นภูมิปัญญาในการจัดการดิน และน้ำ เพื่อให้สามารถปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผลเมืองร้อนได้ในขณะที่เป็นพื้นที่ลุ่ม

ทองหลาง มักนิยมปลูกเป็นไม้พี่เลี้ยง ปลูกเพื่อกันลม พรางแสง อีกทั้งเป็นพืชตระกูลถั่วที่มีชีวมวลสูง เป็นอินทรีย์วัตถุ ชาวสวนจึงนำใบและกิ่งของต้นทองหลางเพื่อนำมาเป็นปุ๋ย

บนคันดินปลูกไม้ผล ได้แก่ ทูเรียน มังคุด ลิ้นจี่ ส้มโอ ส้มเขียวหวาน มะปราง มะพร้าว ในปัจจุบันชุมชนคลองบางประทุนนิยมทำสวนมะพร้าวเป็นหลัก เนื่องจากดูแลง่าย และสามารถนำทุกส่วนไปใช้ประโยชน์

ภาพที่ 12 ภาพแสดงพืชพรรณและทรัพยากรในชุมชน

ที่มา : นางสาวศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภูมิปัญญาหัตถกรรม

ชาวสวนที่บางปะทุนเวลาว่างจากการทำสวนชาวบ้านจะมาเย็บบอบ ในสมัยก่อนคลองบางปะทุนถือเป็นแหล่งผลิตบอบที่สำคัญแห่งหนึ่ง โดยจะมีบ้านหลักที่ขึ้นโครงงอบ แล้วส่งต่อกระจายไปให้บ้านอื่นๆ เป็นคนเย็บ และประกอบงอบ โดยจำหน่ายที่วัดไทร ซึ่งในสมัยนั้นตลาดน้ำวัดไทรเจริญรุ่งเรืองด้านการท่องเที่ยว การทำงอบจึงเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ และสำหรับชาวสวนใช้กันทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการสานทางมะพร้าวที่มีการใช้ทรัพยากรจากพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นของใช้ทั้งงดงาม และมีคุณค่าทางจิตใจ

ภาพที่ 13 ภาพแสดงการสานทางมะพร้าว

ที่มา : นางสาวศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภูมิปัญญาของหวาน

การทำขนมหวานของชาวคลองบางปะทุนมีภูมิปัญญาที่ใช้จากทรัพยากรในพื้นที่ โดยขนมที่ขึ้นชื่อของบางปะทุนคือขนมตระกูลทอง โดยฝอยทองจะใช้ไข่แดงล้วน ๆ ส่วนทองหยิบ และทองหยอดจะใช้ไข่แดง และแป้งในสัดส่วนที่ต่างกัน ส่วนเม็ดขนุนจะผสมมะพร้าวลงไปด้วย จะทำให้ปั้นไม่ติดมือ และจะชุบไข่แดงในตอนท้าย ที่ขาดไม่ได้คือน้ำเชื่อมต้องเหนียวพอดี และเตรียมจากน้ำตาลทรายเท่านั้น ไข่ขาวที่เหลือก็จะไม่ทิ้งจะนำไปทำสังขยาตัดแบ่งแจกจ่ายให้คนมาช่วยงาน กาบมะพร้าวก็นำมาผิงขนมหม้อแกง แม้แต่น้ำเชื่อมที่เหลือก็นำมาเชื่อมพุทรา ทั้งหมดนี้เป็นการสอดประสานสิ่งของต่าง ๆ (นาวิน มีบรรจง, 2558)

ภาพที่ 14 แสดงภาพการทำขนมตระกูลทอง
ที่มา : กลุ่มอนุรักษ์คลองบางประทุน (2563)

ภาพที่ 15 แสดงภาพการทำขนมใส่ไส้
ที่มา : นางสาวศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 16 แสดงภาพการทำขนมกาละแม
ที่มา : นางสาวศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

3.3 ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี

วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชนล้วนเกี่ยวข้องกับวัด สายน้ำ และวิถีชาวสวน รวมถึงการพึ่งพาอาศัยกัน ประเพณีการขอแรงหรือการลงแขกจึงเป็นสิ่งที่ชาวบางประทุนทำกันมาโดยตลอด การขอแรงคือจุดเริ่มต้นของความสามัคคี อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนที่พบปะพูดคุยกันและถ่ายทอดฝีมือรุ่นสู่รุ่นเพราะไม่ว่าจะมีกิจกรรมอะไรเช่น ประเพณีการทำบุญสวน, งานบุญที่วัด, การลอกเลน, การไล่กระรอก หรือการ “มัดกุ่มมัดปลา” ที่หมายถึงการทำน้ำในคลองให้ชุ่มให้สัตว์น้ำต่าง ๆ เมาน้ำแล้วพากันลอยหัวขึ้นผิวน้ำเพื่อหายใจ จนง่ายต่อการจับมาเป็นอาหาร (นาวิณ มีบรรจง, 2558)

ภาพที่ 17 แสดงภาพประเพณีการขอแรง

ที่มา : <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=5031> (2563)

ภาพที่ 18 แสดงภาพประเพณีการขอแรง

ที่มา : <https://www.arsomsilp.ac.th/bangprathun-community-learning-center/> (2563)

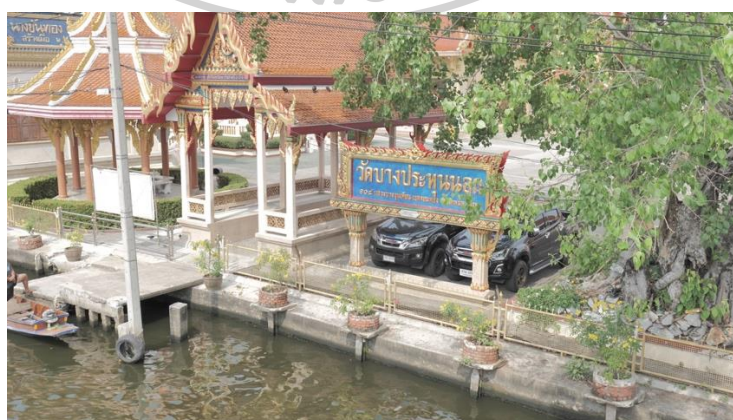
3.4 มรดกทางวัฒนธรรม

คลองบางประทุนมีวัดอยู่ 2 แห่ง วัดแห่งหนึ่งอยู่ติดกับคลองสนามชัยชื่อวัดบางประทุนนอก และเข้าไปในลำคลองชื่อวัดบางประทุนใน ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น วัดแก้วไพฑูรย์ วัดบางประทุนใน สร้างขึ้นช่วงรัชกาลที่ 3 หรือ 4 เมื่ออดีตมีพระเกจิอาจารย์ที่มีความรู้ด้านอาคม และไสยศาสตร์ ชาวบ้าน และเจ้าใหญ่นายโตให้ความเคารพอยู่มาก ผู้ใหญ่หลายคนเล่าว่า เมื่อชาวคลองบางประทุน จะนำผลผลิตจากสวนไปขายยังตลาดน้ำวัดไทร หากพายเรือผ่านหน้าวัดก็จะกวักน้ำพรหมไปทั่วเรือเพื่อ เป็นสิริมงคลให้ขายของได้ดี ความศรัทธานี้มีที่มาจากเรื่องเล่าว่าในสมัยหลวงปู่บุญมีคนมากมายมา ขอให้ท่านทำน้ำมนต์ ท่านจึงบอกให้ไปตักน้ำเอาหน้าคลองเพราะได้ทำไว้ให้แล้ว ชาวบ้านเชื่อสืบต่อกันมาว่า สายน้ำที่คลองบางประทุนถือเป็นน้ำมนต์ที่ป้องกันภัยอันตรายและโรคภัยไข้เจ็บของชาวบ้าน (นาวัน มีบรรจง, 2558)

ภาพที่ 19 แสดงภาพการสัจจกรภายในคลอง

ที่มา : <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=5031> (2563)

ภาพที่ 20 แสดงภาพวัดบางประทุนนอก

ที่มา : <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=5031> (2564)

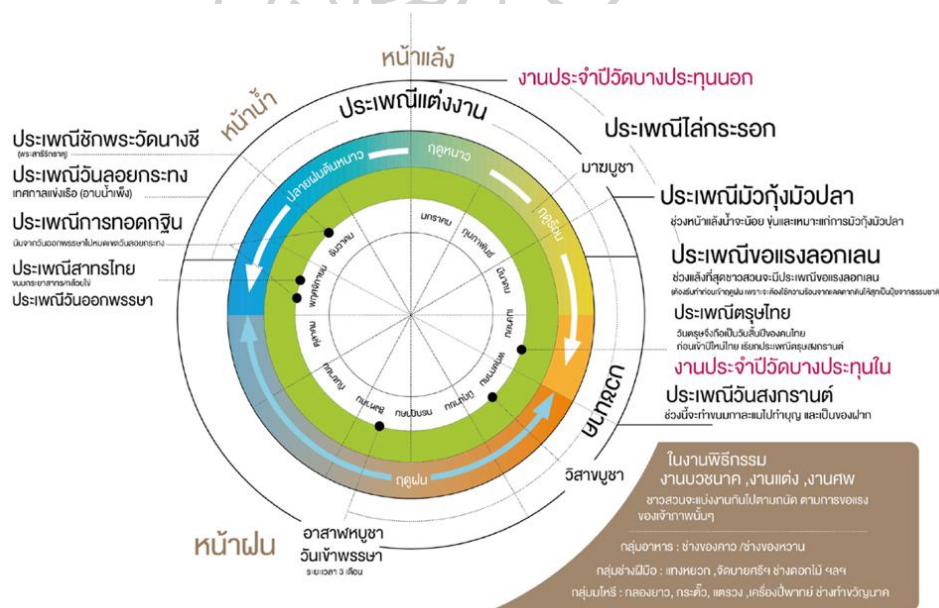
4. ฤดูกาลชาวสวนคลองบางประทุน

ชาวสวนคลองบางประทุนมีฤดูกาลอยู่ 3 ช่วง ช่วงหน้าแล้ง หน้าฝน หน้าน้ำ โดยแต่ละช่วงฤดูชาวสวนจะสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาวคลองบางประทุน

ช่วงหน้าแล้ง เดือนมกราคมถึงเมษายน เป็นช่วงที่พืชพรรณเริ่มออกดอกออกผล อยู่ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงเวลานี้ น้ำจะลง ตะกอนแร่ธาตุต่างๆ ที่มาในหน้าน้ำ จะเป็นปุ๋ยที่ตกค้าง จึงมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับฤดูกาลคือ ประเพณีล่อกล่น และยังมีการทำบุญสวน ประเพณีไล่กระรอก ประเพณีมั่วกุ่มมั่วปลา อีกด้วย

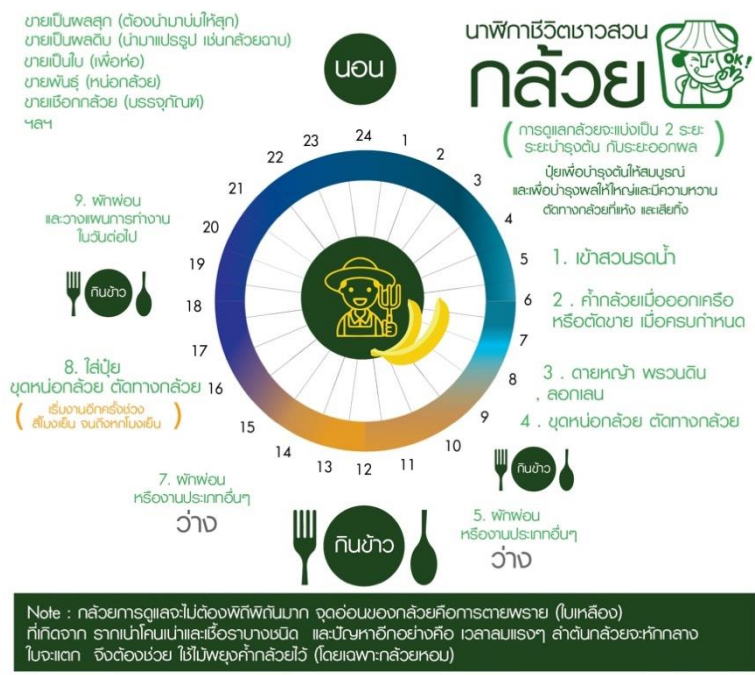
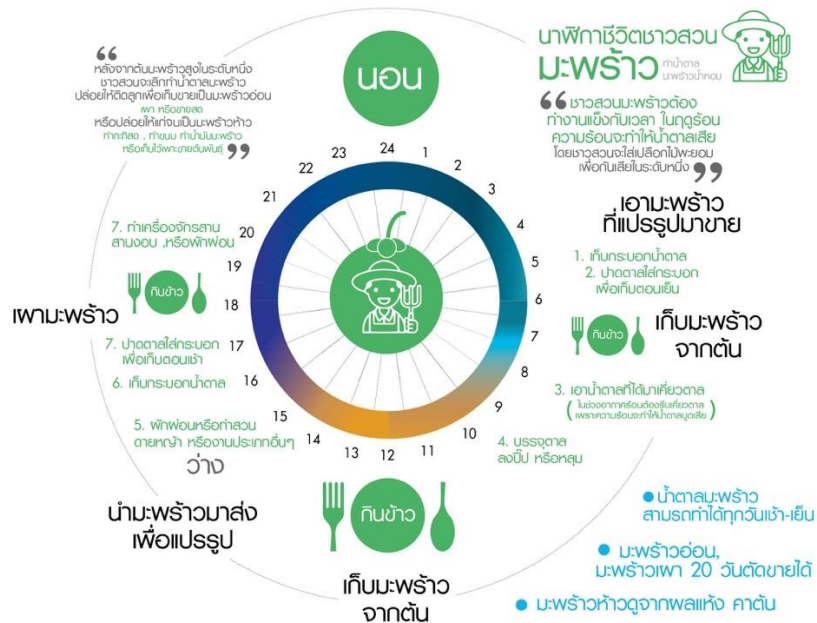
ช่วงหน้าฝน เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม เป็นช่วงที่ต้นไม้กำลังเจริญเติบโต ชาวสวนจะหยุดกิจกรรมทุกอย่างในสวนเพื่อให้ผลผลิตเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ ช่วงเวลานี้ถือเป็นช่วงที่พักผ่อนของชาวสวน ชาวบ้านจะซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ซ่อมเรือ เพื่อรอรับน้ำหลาก ในช่วงหน้าน้ำ

ช่วงหน้าน้ำ เดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม หลังจากช่วงฤดูฝน น้ำจะหลากลงมาจากทุกพื้นที่ที่ราบลุ่มจะเป็นพื้นที่รับน้ำ บ้านเรือนจึงยกได้สูงมีเรือกันทุกบ้าน ซากอาหารซากพืชซากสัตว์จะพัดมากับน้ำด้วย

ภาพที่ 21 ภาพแสดงฤดูกาลชาวสวน
ที่มา : นาวิน มีบรรจง (2558)

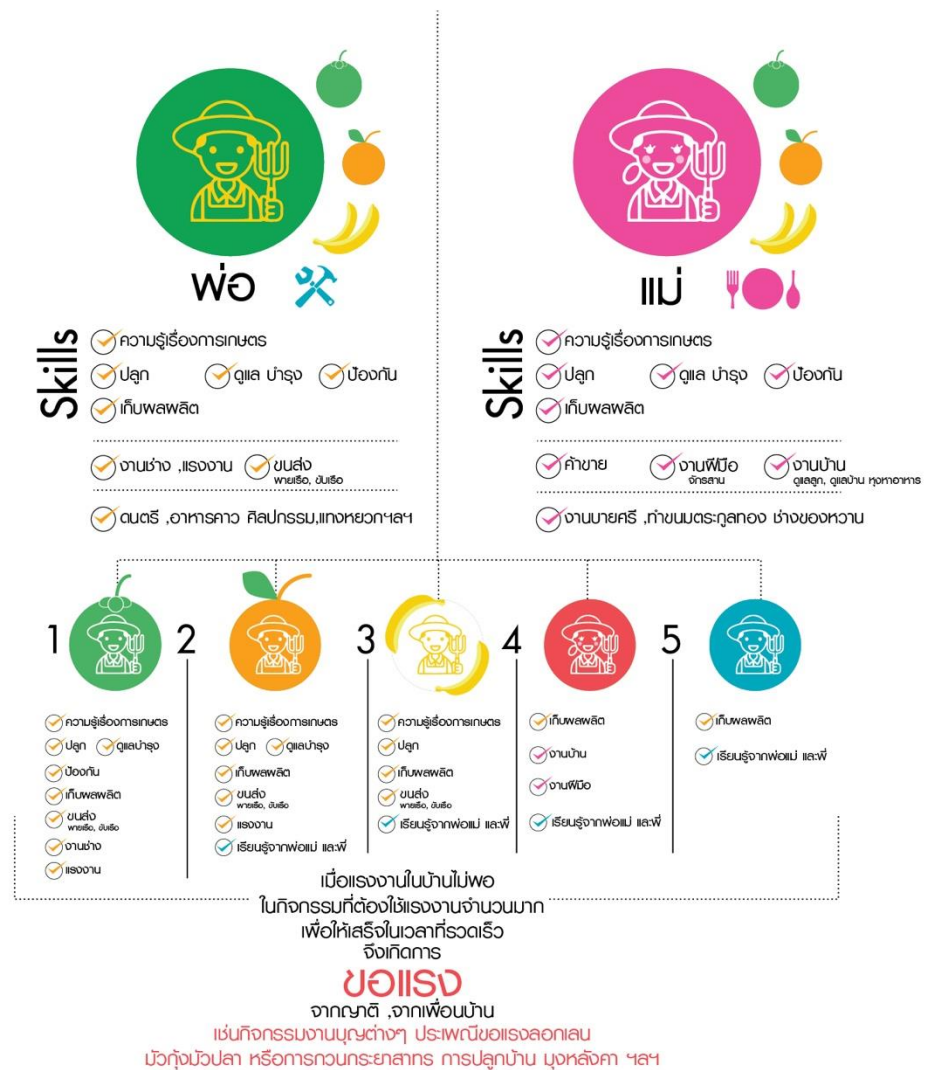
5. วิถีชีวิตประจำวันชาวสวนคลองบางประทุน

ภาพที่ 23 ภาพแสดงวิถีชีวิตประจำวัน
ที่มา : นาวิ น มีบรรจง (2558)

การบริหารจัดการสวนในระดับครอบครัว

การบริหารจัดการสวน ในระดับครอบครัวของชาวบางปะกุง ใช้แรงงานขนาดเล็กในครอบครัวบนพื้นที่จำกัด

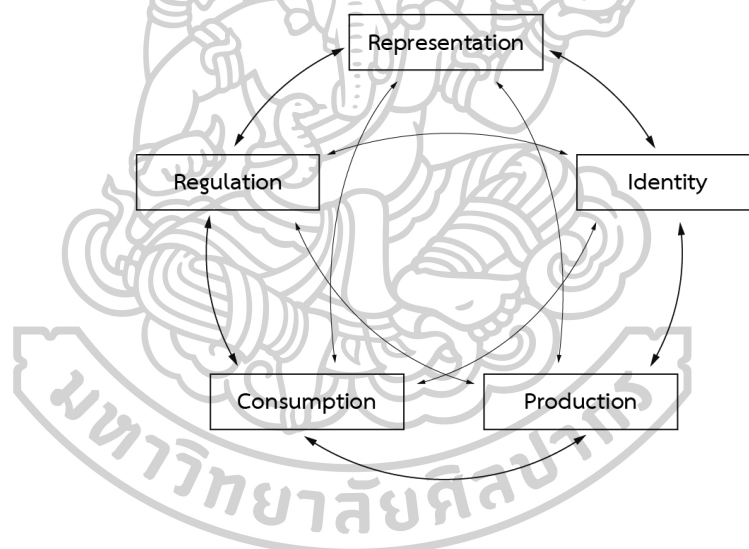
ภาพที่ 24 ภาพแสดงการบริหารจัดการสวนในระดับครอบครัว

ที่มา : นาวิณ มีบรรจง (2564)

6. แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ (Identity)

คำว่า “อัตลักษณ์” ไม่มีบันทึกไว้ในพจนานุกรม แต่มีหลายตำรานิยามคำว่า “อัตลักษณ์” ไว้ว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ แสดงออกมาในรูปแบบ เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ฯลฯ “อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า อตต + ลักษณะ โดยที่ “อัตตะ” มีความหมายว่าตัวตน, ของตน ส่วนลักษณะหมายถึงลักษณะเฉพาะตัว

ฮอลล์ และ ดูกาย (Hall, S., & Du Gay: 1996) ได้อธิบายลักษณะของอัตลักษณ์ไว้ว่าไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นลอย ๆ แต่ก่อสร้างขึ้นมาภายในวัฒนธรรมช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งถูกประกอบสร้างทางสังคม (Social Construct) ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว แต่เป็น วงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of Culture)

ภาพที่ 25 วงจรแห่งวัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์

ที่มา: Stuart Hall, Representation: Cultural representations and signifying practices (London: Sage, 1997)

จากภาพแสดงวงจรวัฒนธรรมร่วมกับการสร้างอัตลักษณ์อธิบายได้ว่าอัตลักษณ์ มีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรม และมีการสร้างความหมายต่าง ๆ (Creating Meanings) ผ่านการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เลือกใช้

เอ็ดเวิร์ด ที ฮอลล์ (Edward T. Hall อ้างอิงใน ศิรินาถ ปิ่นทองพันธุ์, 2546) กล่าวว่า วัฒนธรรมก่อให้เกิดอัตลักษณ์ ทำให้เราแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยแบ่งการเรียนรู้ถึงความแตกต่างออกเป็น 10 กลุ่มคือ

1. ระบบการสื่อสารและภาษา
2. ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย
3. อาหารและนิสัยการบริโภค
4. เวลาและความสำนึก
5. การตอบแทนและการทักทาย
6. ความสัมพันธ์
7. ค่านิยมและบรรทัดฐาน
8. ความรู้สึกเป็นตัวเองและระยะห่าง
9. การพัฒนาด้านจิตใจและการเรียนรู้
10. ความเชื่อและทัศนคติ

ประเภทของอัตลักษณ์

เออร์วิง ก็อฟมัน (Erving Goffman, 1963) นักสังคมวิทยาในสายปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่จำแนกแยกแยะ ความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และอัตลักษณ์ทางสังคม ดังนี้ (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546: 5-6)

1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) คือ ภาพของปัจเจกในสายตาคนอื่นในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยสังคมจะมีวิธีการระบุอัตลักษณ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันไปในขณะที่ ลิตเติลจอห์นและฟอสส์ (Littlejohn, S & Foss, K., 2008) อธิบายว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคลคือ ลักษณะเฉพาะของบุคคล ที่เกิดขึ้นจากการมองตนเองและ เกิดขึ้นจากรู้จักการมีปฏิสัมพันธ์กับ คนในครอบครัว ในช่วงเริ่มแรกของชีวิตและ จากสังคม

2. อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ของบุคคลคือ สถานภาพทางสังคม เช่น ชาติพันธุ์ เพศ อาชีพ ชนชั้น ศาสนา สังคมจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้นๆ ควรวางตัวอย่างไร

จากคำอธิบายจะเห็นว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมมีส่วนที่ซ้อนทับระหว่างกันอยู่ เนื่องจาก อัตลักษณ์เป็นการเชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกและ สังคม

จากการค้นคว้าพบว่ามีอัตลักษณ์อีกประเภทที่เรียกว่า อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) หมายถึงการให้ความหมายร่วมกันของกลุ่มสังคม เกิดจากความสนใจและประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิก

อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการสร้างจากสิ่งที่มีในบริบทเชิงพื้นที่และ ช่วงเวลา โดยเป็นเรื่องของการให้ความหมายในเชิงคุณค่า โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นสากลแต่เป็นการยอมรับต่อบุคคลหรือในสังคมนั้น ๆ

7. ศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization WTO, n.d.) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อดูระยะ และวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

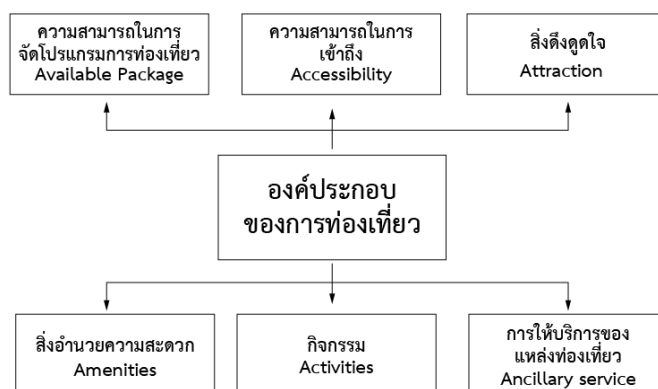
ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้

ฐิรัชญา มณีเนตร (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งหรือการเดินทางจากถิ่นที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ (ฐิรัชญา มณีเนตร, 2552)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

Pike Steven (2008) กล่าวถึงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่าแหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวประสบการณ์และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ อื่นๆ แก่ผู้บริโภคสิ่งสำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยว จะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัยดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ (6A's) ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 26 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6A's

ที่มา: องค์ประกอบการท่องเที่ยวของ Pike Steven (2008)

1. ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) เป็นการจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความสะดวกรวดเร็วรู้ถึงข้อมูลและรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่ที่จะเดินทางไป

2. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมช่วยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย เช่น ระบบคมนาคมขนส่งที่หลากหลาย

3. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจมีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ธรรมชาติ

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ได้แก่ โกดังนำท่องเที่ยว อาหาร ที่พัก โฮมสเตย์

5. กิจกรรม (Activities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันซึ่งการท่องเที่ยว ผู้มาท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อศึกษา และเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว เช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล น้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

8. องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาไทย

ปรีชา อุยตะกุล (2530 : 9) ให้ความหมาย ภูมิปัญญาไทยดังนี้ ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องสั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ แวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากิน และพิธีกรรมต่างๆ ทุกอย่าง เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายคือ เพื่อให้เกิดความสงบสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้าน และส่วนที่เป็นปัจเจกชนของชาวบ้านเอง

ภูมิปัญญาไทย จึงหมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนไทยที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านการเลือกสรร ปรับประยุกต์ โดยเกิดจากการเรียนรู้จากคนในพื้นที่ และถ่ายทอดนำไปสู่การสืบต่อ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและตอบสนองการใช้ชีวิตให้มีความสมดุลกับธรรมชาติ โดยรอบ

เยี่ยม ทองดี (2541 : 49-72) ได้กล่าวว่าภูมิปัญญา มีลักษณะเป็นนามธรรม อย่างน้อยต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้

1. ความคิด เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดที่เรียกว่า Cognitive System ซึ่งประกอบด้วยระบบประสาท ระบบสมองและ ต่อมต่าง ๆ ทำหน้าที่คิดให้แก่ว่างกายและ ทำงานอยู่นอกเหนือจากการบ่งการของร่างกาย

2. ความรู้ มีการนำมาใช้ในลักษณะต่าง ๆ เช่นองค์ความรู้ ทฤษฎีแห่งความรู้ การสืบค้น กำเนิดแห่งความรู้และ ธรรมชาติของความรู้ การหาคำตอบว่าตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ หรือว่าความรู้เป็นเพียงการพิจารณา

3. ความเชื่อ เป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมมนุษย์ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความเชื่อที่แตกต่างกันไป ซึ่งความเชื่อก็คือความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นแกนสำคัญในดำรงชีวิตและความมั่นคงของสังคม

4. ค่านิยม คือ สิ่งที่คนสนใจความปรารถนาอยากจะมี หรืออยากจะเป็น เป็นสิ่งที่บังคับต้องทำต้องปฏิบัติ มีความรักและ มีความสุขเมื่อได้เห็นหรือได้สิ่งเหล่านั้นมา ค่านิยมจึงเป็นพื้นฐานของการจัดรูปแบบพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ภายในและ แสดงออกในลักษณะทางกายวาจาและ ความคิด

5. ความเห็น คือ ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลหรือชุมชนได้พิจารณาและใคร่ครวญรอบคอบแล้วจึงลงมติตัดสินใจว่าควรแสดงออกในลักษณะอย่างไรเช่นเห็นด้วยทำตาม ยอมรับ ปฏิเสธร่วมมือ กระทำหรือดำเนินการ ด้วยเห็นว่าดีชั่วเหมาะสมไม่เหมาะสม

6. ความสามารถ คือ ศักยภาพและประสิทธิภาพที่มีอยู่ภายในบุคคลในการที่จะจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะเดียวกับสิ่งที่เรียกว่า “ พรสวรรค์ ” ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะทางกายและจิตใจร่วมกันโดยแต่ละคนหรือชุมชนย่อมจะต้องมีแตกต่างกัน

7. ความฉลาดไหวพริบ คือ ทักษะที่ปรากฏอยู่ในจิตใจหรือจิตวิญญาณสิ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ไขป้องกันควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นหรือให้แบนตนเองหรือชุมชนต้องการ

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น 10 กลุ่ม

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาไทยไว้ ดังนี้

1. ด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก การขยายพันธุ์การเลี้ยงสัตว์ การทำไร่ นา สวนผสม การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร
 2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เช่น การจักสาน การทอ การช่าง
 3. ด้านการแพทย์แผนไทย เช่น หมอสมุนไพร หมอนวด หมอยาหม้อ
 4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่น การบวชป่า อนุรักษ์ป่าชายเลน
 5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน เช่น ผู้นำในการจัดการกองทุนของชุมชนผู้นำในการจัดกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลผู้นำในการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน
 6. ด้านศิลปกรรม เช่น การปั้น (ประติมากรรม), การวาดภาพ (จิตรกรรม), สถาปัตยกรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, การแสดงการเล่นพื้นบ้าน
 7. ด้านภาษาและวรรณกรรม เช่น ความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างผลงานด้านการจัดทำสารานุกรมภาษาหนังสือโบราณ วรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาของท้องถิ่นต่าง ๆ
 8. ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี เช่น ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักคำสอนทางศาสนาปรัชญาความเชื่อ และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจการถ่ายทอดวรรณกรรมคำสอน การประยุกต์ประเพณี
 9. ด้านโภชนาการ ความสามารถในการปรุงแต่งอาหารยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการ
 10. ด้านองค์กรชุมชน ร้านค้าชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- จากการแบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งได้ตามลักษณะของคนในแต่ละพื้นที่โดยผ่านการคิด และสืบทอดจากบรรพบุรุษ เกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความสร้างสรรค์ในการดำรงชีวิต รวมการถึงนำเทคโนโลยีพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ (อารัญ วาณิชกร, 2559: 1-22)

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อการส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

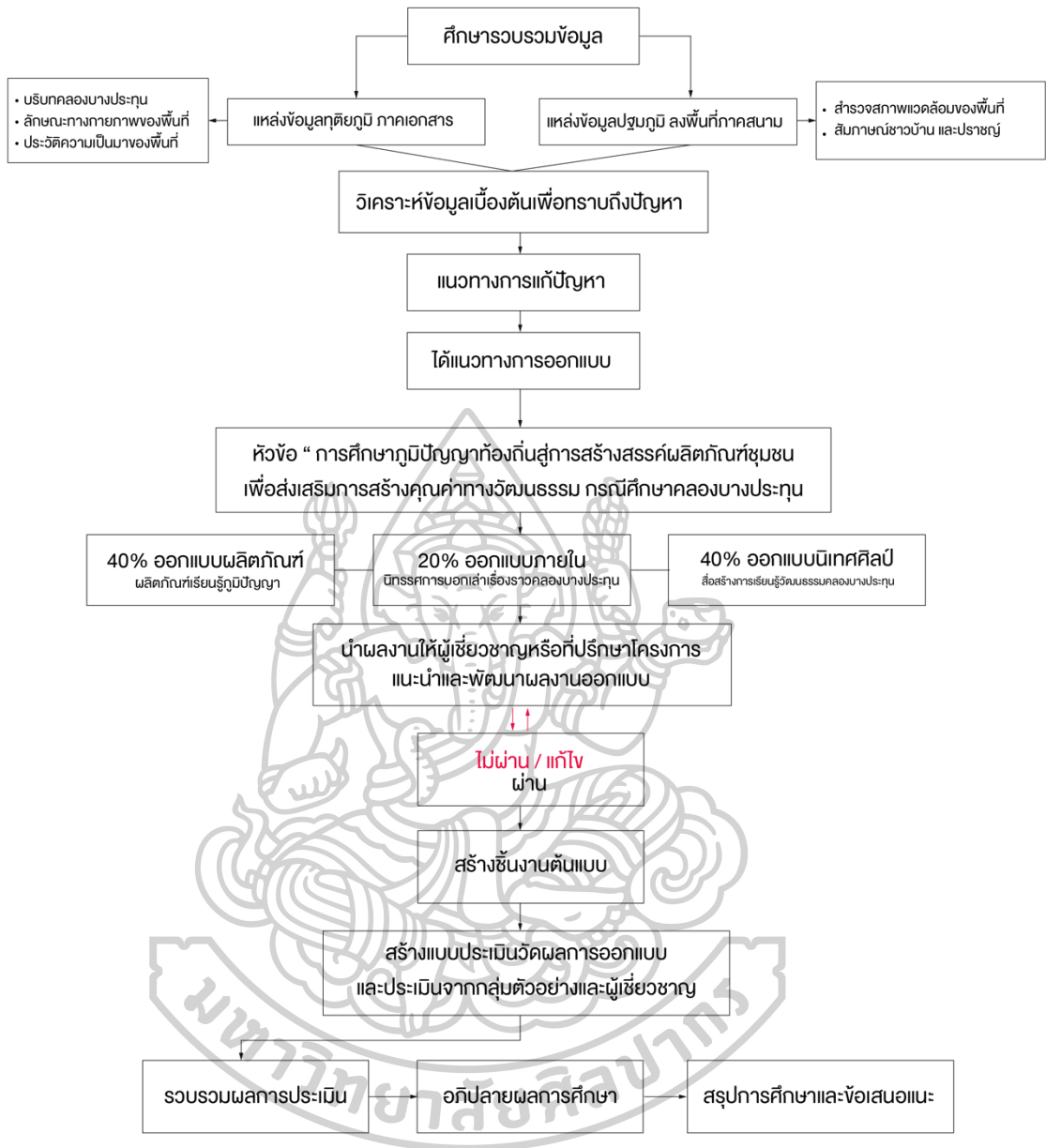
1. ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมในชุมชนคลองบางประทุนเพื่อนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ

2. ศึกษาและเรียนรู้กระบวนการโดยใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาจากพื้นที่เพื่อนำมาประยุกต์ให้ตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย

3. สร้างสรรค์รูปแบบสื่อ บริการ โมเดลเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม

ดังนั้น จึงได้กำหนดให้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้ การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ตามกระบวนการ ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นปฐมภูมิ
2. ขั้นตอนการเก็บและรวบรวมข้อมูลในขั้นทุติยภูมิ
3. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูล
5. ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบ
6. ขั้นตอนการประเมินผลการออกแบบ
7. สรุปและอภิปรายผล

ภาพที่ 27 ภาพขั้นตอนการศึกษา
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการในการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามสมมุติฐานข้างต้น

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) / แบบสังเกตการณ์

1. ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชน บริบททางวัฒนธรรม วิทยาการภายในชุมชนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ 1. ปราชญ์ชาวบ้าน 2. ชาวบ้าน 3. กลุ่มอนุรักษ์
2. ศึกษาเรื่องพฤติกรรมและปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจาก บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เพื่อใช้ประเมินความพึงพอใจในงานออกแบบทางด้านการสื่อสารอัตลักษณ์ การนำไปใช้ในการออกแบบ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในการออกแบบ

1. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ

เบื้องต้นลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบริบทภายในพื้นที่ และศึกษาปัญหาที่พบจากการขยายตัวของเมืองรวมถึงการสังเกต พูดคุยกับผู้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พบเห็นในพื้นที่ โดยบริเวณที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อสำรวจลักษณะทางกายภาพของพื้นที่คือ คลองบางประทุนและพื้นที่ใกล้เคียงในบางขุนเทียนที่มีวัฒนธรรมร่วม เพื่อทราบถึงความเป็นมาภายในพื้นที่นำไปสู่การวิเคราะห์ และสร้างสรรค์งานออกแบบ โดยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 2 แบบ ดังนี้

1.1 การใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ศึกษาในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1.1 การลงพื้นที่คลองบางประทุน เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งประเด็นที่เกิดจากภายในและ เกิดจากภายนอกพื้นที่

1.1.2 การลงพื้นที่คลองบางประทุนเพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่

1.1.3 สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา นักวิจัย ที่มีความ

สนใจท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อศึกษาถึงทัศนคติ และความประสงค์ในการมาท่องเที่ยว

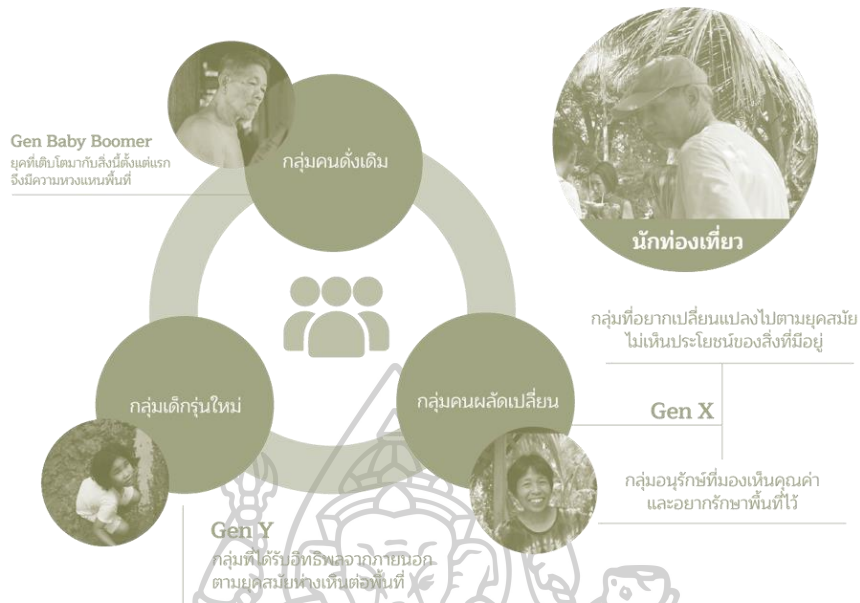
1.2 การใช้เครื่องมือแบบสังเกต ศึกษาในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.2.1 การลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรในพื้นที่คลองบางประทุน

1.2.2 การลงพื้นที่สำรวจวิถีชีวิตคนในพื้นที่

กลุ่มเป้าหมายที่ 1

กลุ่มเป้าหมายที่ 2

ภาพที่ 28 ภาพแสดงกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

<p>กิจกรรมประจำวันของท่านทำอะไรบ้าง ?</p> <p>ส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบครัวเรือนมีการอยู่อาศัยในรูปแบบครอบครัว กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำจะอยู่ในพื้นที่สวนและทำขายผลผลิตทางการเกษตร หรือรับจ้างที่เกี่ยวข้องกับของในสวน</p>
<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออัตลักษณ์ของพื้นที่ที่ท่าน ?</p> <p>ธรรมชาติและความร่มเย็น คนที่อยู่ภายนอกได้รู้ว่าบริเวณนี้ยังมีสวนเกษตรอยู่และ การทำขายผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงการปลูกบ้าน มีความภาคภูมิใจกับการทำสวน</p>
<p>อะไรในพื้นที่ที่หายไปแล้วท่านรู้สึกเสียดาย ?</p> <p>พื้นที่ที่อยู่หลายผลทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลง</p>
<p>ท่านมีความต้องการอะไรที่อยากให้เกิดกับพื้นที่บ้าง ?</p> <p>ต้องการพัฒนาในรูปแบบการอนุรักษ์ให้พื้นที่ยังคงอยู่ อยู่แบบวิถีเดิม</p>
<p>สิ่งที่อยากส่งต่อให้ลูกหลาน ?</p> <p>สามัญสำนึกและภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับหลักภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต สัมภาษณ์จำนวน 15 คน สถานที่ คลองบางปรอท วันที่ 25 มกราคม 2563</p>

ภาพที่ 29 สัมภาษณ์ชาวบ้านคลองบางปรอท
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

กลุ่มตัวอย่าง	สิ่งที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง	ตัวอย่างบทสัมภาษณ์
	<p>อาจารย์เปียม (ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์วัดหนึ่งฯ)</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ เวตจอมทอง 	<ul style="list-style-type: none"> ลักษณะของพื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นอย่างไร ที่มาของวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี การเปลี่ยนแปลงของฝั่งธนบุรี
	<p>พินาวิณ มีบรรจง (กลุ่มอนุรักษ์คลองบางประทุน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ข้อมูลด้านพื้นที่ ปัญหาที่พบในพื้นที่ โครงการที่เคยจัดในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ลักษณะของพื้นที่เป็นอย่างไร วัฒนธรรมในพื้นที่เป็นอย่างไร ปัญหาที่พบจากการขยายเมือง กิจกรรมที่เคยจัดและส่งผลอย่างไร ความต้องการของชุมชนในอนาคต
	<p>ลุงเบ๊ยก (ปราชญ์ชาวบ้าน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลด้านการทำขนมไทย ข้อมูลด้านแพทย์แผนไทย ข้อมูลด้านการยาเรือ ข้อมูลด้านวิสดู วิถีชีวิตประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> ประวัติเริ่มมาทำขนมได้อย่างไร โอกาสในการทำขนม กระบวนการผลิตขนม เทคนิคของการทำขนม ชีวิตประจำวันลุงเป็นอย่างไร
	<p>ป้าเล็ก (ชาวบ้าน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลด้านการทำขนมไทย ข้อมูลด้านจักสาน งามบ เทคนิคการจักสาน ด้านวิสดูอุปกรณ์ วิถีชีวิตประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> เริ่มทำจักสานได้อย่างไร ทำในโอกาสเวลาไหน วิสดูและอุปกรณ์ที่ใช้ กระบวนการทำเป็นอย่างไร เทคนิคในการผลิต ปัจจุบันได้ทำอยู่หรือไม่
	<p>ป้าไร (ชาวบ้าน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลด้านการทำสวน รูปแบบการทำสวน ของคนในชุมชน วิถีชีวิตประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับที่สวน รูปแบบการทำสวนของชุมชน วิธีการทำสวน ชนิดพืชที่ปลูก ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำสวน การขยายตัวของเมืองส่งผลอย่างไร

ภาพที่ 30 สัมภาษณ์ชาวบ้านคลองบางประทุน

ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ด้านวิถีชีวิต

จากการสังเกตพบว่าชาวบ้านมีการใช้ชีวิตแบบคล้ายๆ เดิมในทุกวันนี้ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบ ใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนคือการทำสวน คำขายของในสวน

ด้านทรัพยากร

ทรัพยากรในพื้นที่มีระบบนิเวศที่ยังสมบูรณ์ คนในพื้นที่สามารถใช้ชีวิตดูใบพื้นที่ได้แต่ด้วยลักษณะของน้ำและดินที่ส่งผลกระทบต่อการทำสวนของชาวบ้าน สวนบางจุดจึงเกิดครา้ง

บริเวณโดยรอบชุมชน

การเข้าถึงจากพื้นที่ กศเหนือของพื้นที่ คือตัวเมือง กทม. และนนทบุรี กศใต้ ติดเขตบางขุนเทียนซึ่งเป็นทะเล กศตะวันออกติดกับสมุทรสาคร และนครปฐม กศตะวันตกติดกับ สมุทรปราการ

ภาพที่ 31 ภาพแสดงทรัพยากรในพื้นที่
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นทุติยภูมิ

- 2.1 สืบค้นจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ ข้อมูลทางด้านบริบทคลองบางประทุน
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือกรณีศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์งานออกแบบ
- 2.3 สืบค้นข้อมูลจากพื้นที่ใกล้เคียงย่านฝั่งธนบุรีเพื่อทราบถึงวัฒนธรรมร่วม
- 2.4 การสืบค้นข้อมูลทางการขยายตัวของเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่

3. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการสรุปปัญหา ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นปัญหาออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนของภูมิประเทศ พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกคือการสร้างเมืองที่มากขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เปลี่ยนไป น้ำที่พัดพาดินตะกอนมาตกบริเวณนี้ได้เจือปนสารเคมี ส่งผลต่อพันธุ์ไม้ในพื้นที่ ทำให้พันธุ์ไม้บางชนิดสูญพันธุ์ และปัจจัยภายใน คนในพื้นที่ทำสวนน้อยลง ทำให้พื้นที่สวนลดน้อยลง ไม่มีบุคคลสืบทอด และเกิดความห่างเหินกับพื้นที่

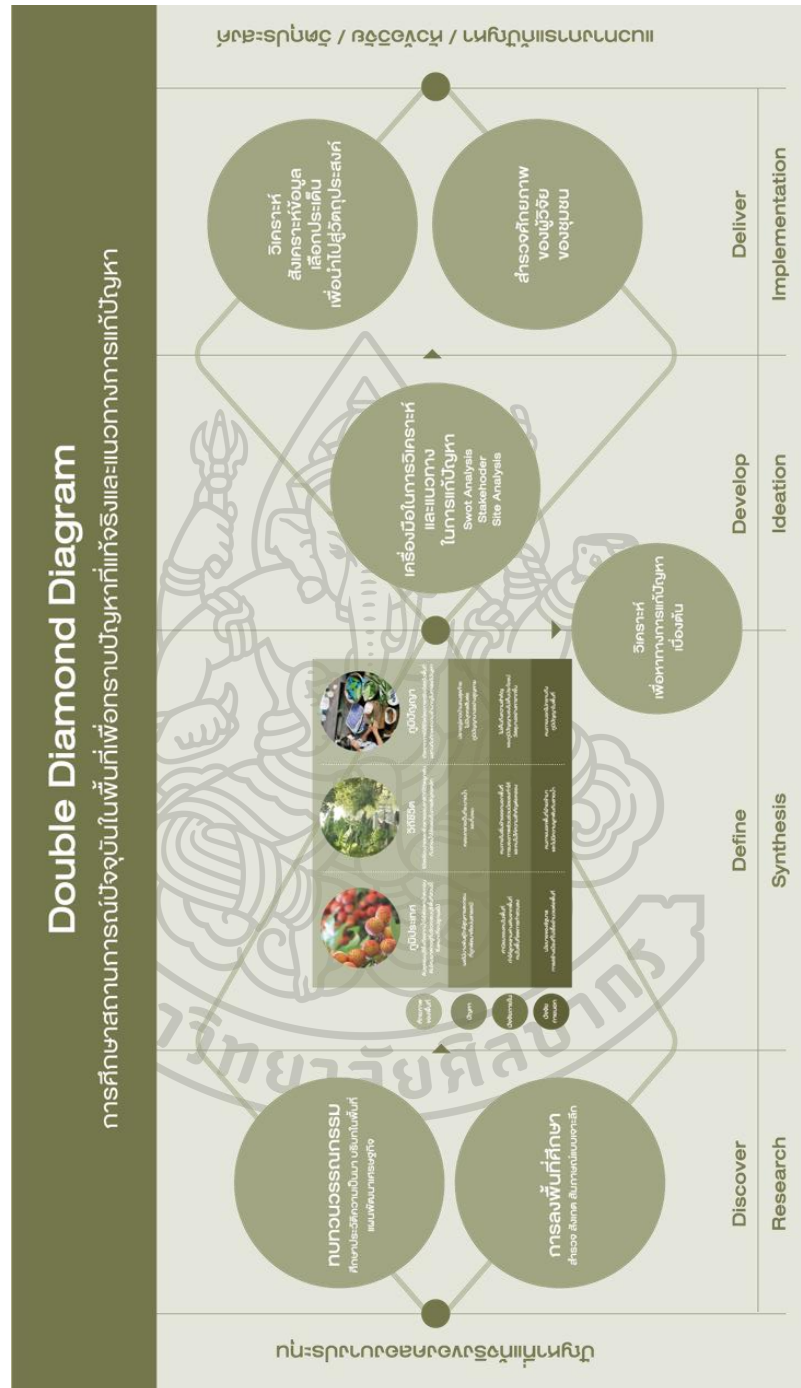
ส่วนที่ 2 ส่วนของวิถีชีวิตชาวคลองบางประทุนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ การอยู่อาศัยร่วมกับน้ำจึงเปรียบเสมือนชีวิตของคนในพื้นที่ คลองเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคม และทำกิจกรรม แต่ปัจจุบันพื้นที่คลองถูกหลงลืม คนที่ย้ายเข้ามาใหม่ให้ความสำคัญต่อคลองน้อยลง ทำให้คลองกลายเป็นที่ทิ้งขยะ

ส่วนที่ 3 เนื่องจากคนในพื้นที่รุ่น Gen x , Gen y เริ่มออกไปทำงาน และเรียนนอกพื้นที่ จึงเกิดความห่างเหินต่อพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีการสืบทอด ปัจจุบันเหลือปราชญ์ชาวบ้านคนสุดท้ายร่วมกับวัสดุในพื้นที่เริ่มหายากขึ้น

	ภูมิปัญญา	วิถีชีวิต	ภูมิประเทศ
ศักยภาพของพื้นที่	 <p>เกิดจากการใช้ชีวิตโดยการหนีภัยในพื้นที่ และคนกับทักษะความชำนาญในการแก้ปัญหา</p>	 <p>ชีวิตเรียบง่ายและพึ่งพาธรรมชาติวิถีชีวิตผูกพันกับสายน้ำใช้คลองในการสัญจรหลัก</p>	 <p>คนชุมชนเริ่มเกิดจากน้ำได้พัฒนาตะกอนดินโคลนตกอยู่กับริ้วถนนรูพื้นที่ี่สูงนี้ จึงทหารก็จะปลูกผลไม้</p>
ปัญหา	<p>ปราชญ์ชาวบ้านคนสุดท้ายไม่มีบุคคลสืบต่อ ภูมิปัญญางบอย่างสูญหาย</p>	<p>คลองกลายเป็นที่รับมายน้ำ และกักขยะ</p>	<p>ผลไม้บางพันธุ์ใกล้สูญหายตะกอนที่ถูกพัดมาจับปนสารเคมี</p>
ปัจจัยภายใน	<p>ไม่เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประโยชน์ วิสลดบางอย่างหายากขึ้น</p>	<p>คนภายในเริ่มย้ายออกพื้นที่ การมองภาพส่วนร่อนน้อยลงทำให้ และคนไม่ให้ความสำคัญต่อคลอง</p>	<p>ค่าขายของคนในพื้นที่ ทำให้ถูกหลอกห่างเหินจากพื้นที่ คนในพื้นที่ลดการทำสวนลง</p>
ปัจจัยภายนอก	<p>คนภายนอกไม่ทราบถึงภูมิปัญญาในพื้นที่</p>	<p>คนภายนอกพื้นที่เข้ามามาก และไม่มีควมผูกพันกับสายน้ำ</p>	<p>นโยบายของรัฐบาล การสร้างเมืองที่ไม่เอื้ออำนวยต่อพื้นที่</p>

ภาพที่ 32 ภาพแสดงปัญหาที่พบในพื้นที่
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

4. ขั้นตอนในการสังเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 33 ภาพแสดงการวิเคราะห์ปัญหามาไปสู่หัวข้อการวิจัย
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

5. ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบ

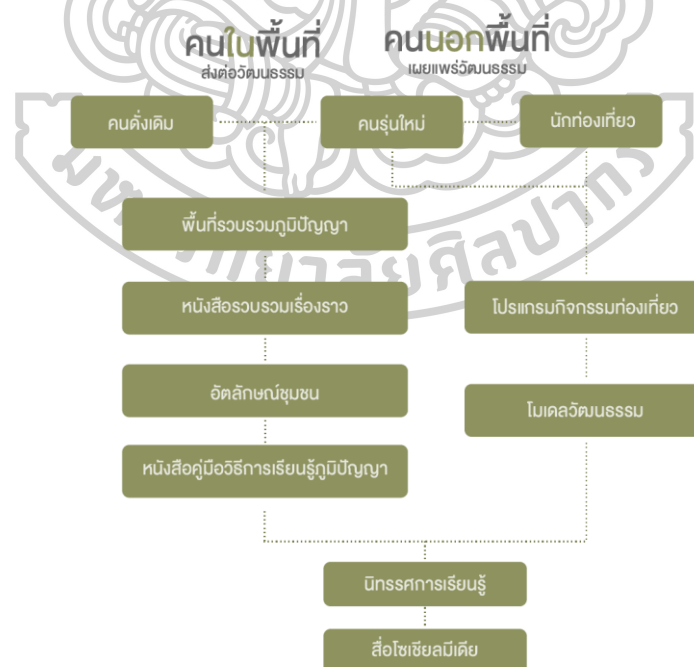
จากการวิเคราะห์ข้อมูลจนนำมาซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการสร้างงานออกแบบในหัวข้อ การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน โดยเป็นการบูรณาการการออกแบบระหว่างสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบนิเทศศิลป์และ ออกแบบภายใน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการออกแบบตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อประกอบไปด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมในชุมชนคลองบางประทุนเพื่อนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ : การสร้างสรรค์งานออกแบบหนังสือรวบรวมเรื่องราวพื้นที่นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อสร้างความน่าจดจำ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาและเรียนรู้กระบวนการโดยใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาจากพื้นที่เพื่อนำมาประยุกต์ให้ตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย : การสร้างสรรค์งานออกแบบสื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โปรแกรมการท่องเที่ยว นิทรรศการการเรียนรู้ สื่อโซเชียลมีเดีย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สร้างสรรค์รูปแบบสื่อ บริการ และโมเดลเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม : แนวความคิดในการออกแบบเพื่อไปใช้สร้างสรรค์โมเดลเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้สรุปขอบเขตงานออกแบบดังนี้

ภาพที่ 34 ภาพแสดงขอบเขตงานออกแบบ
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

6. ขั้นตอนการประเมินผลการออกแบบ

พัฒนาผลงานออกแบบตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายชาวบ้าน ผู้ประกอบการในชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อการออกแบบ โดยใช้เครื่องมือในการประเมินคือ แบบสอบถาม ซึ่งเกณฑ์ในการประเมินประกอบไปด้วยประเด็นด้านอัตลักษณ์ การนำไปใช้ในการออกแบบ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากงานออกแบบ

โดยกลุ่มผู้ประเมินงานออกแบบ มีดังต่อไปนี้

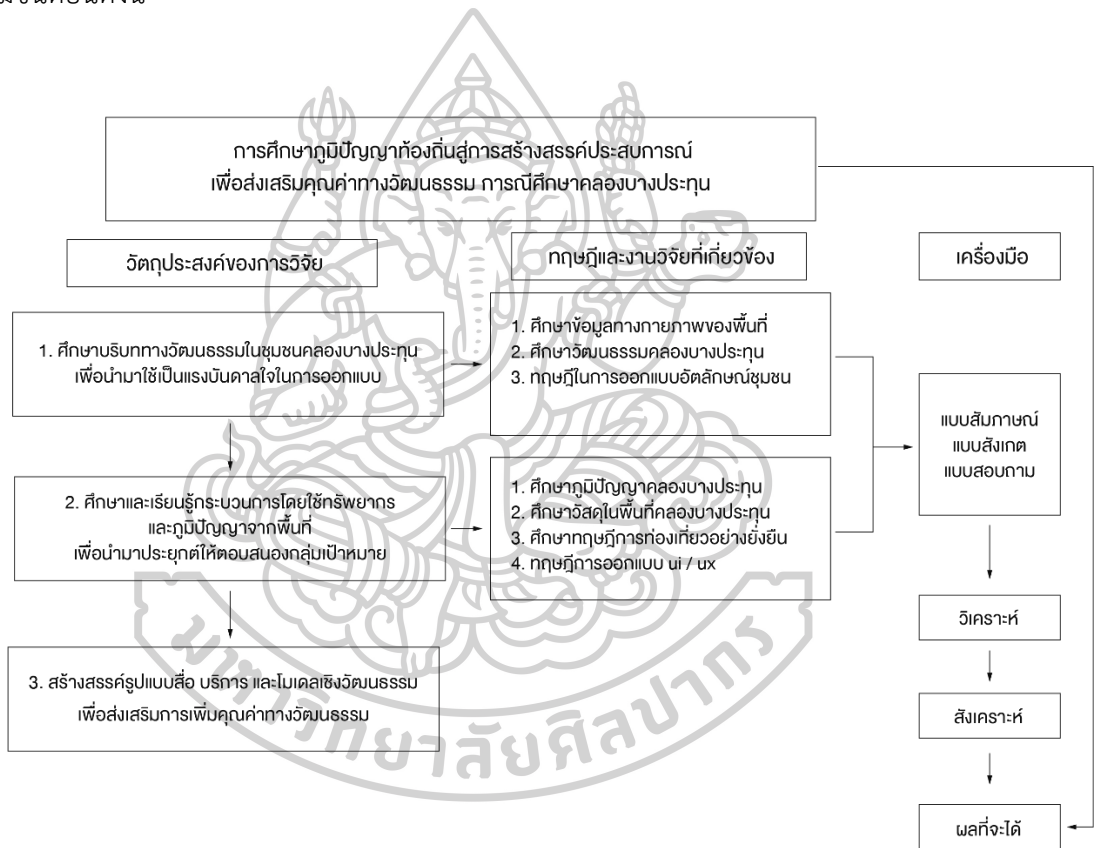
1. คณะอาจารย์หลักสูตรศิลปะบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
3. กลุ่มเป้าหมาย (ชาวบ้านคลองบางประทุน , นักท่องเที่ยว)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการออกแบบ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน” มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบสื่อ บริการและโมเดลเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วงส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มคุณค่าของวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยใช้เครื่องมือวิจัย สัมภาษณ์ แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล มีการดำเนินการในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 35 ภาพแสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ผู้วิจัยได้สรุปผลการดำเนินงานในการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบ

วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อนำมาซึ่งประเด็นที่จะศึกษาและแนวทางการแก้ปัญหา จากการให้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนที่ 2 การสร้างสรรค์งานออกแบบ

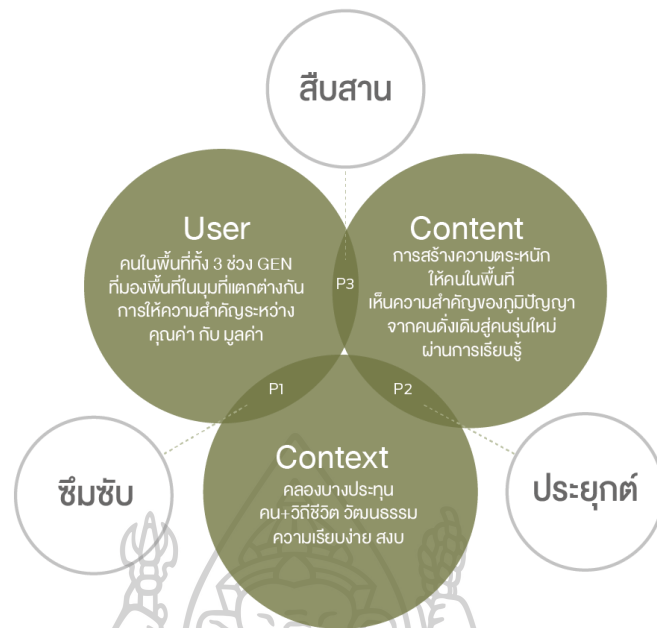
ผู้วิจัยได้แบ่งงานออกแบบในหัวข้อวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ เป็นการบูรณาการของการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบนิเทศศิลป์ และการออกแบบภายใน

ส่วนที่ 3 การประเมินผลหลังการออกแบบ

การนำเสนอผลงานการออกแบบต่อคณะอาจารย์หลักสูตรศิลปะบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาลัยศิลปากร กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ กลุ่มเป้าหมาย ชาวบ้านชุมชนคลองบางประทุนและนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด และการวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า(Rating scale) โดยกำหนดความพอใจเป็นทั้งหมด 5 ระดับ เพื่อสรุปข้อบกพร่อง และคำแนะนำสำหรับการพัฒนาผลงาน

สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการแก้ไข

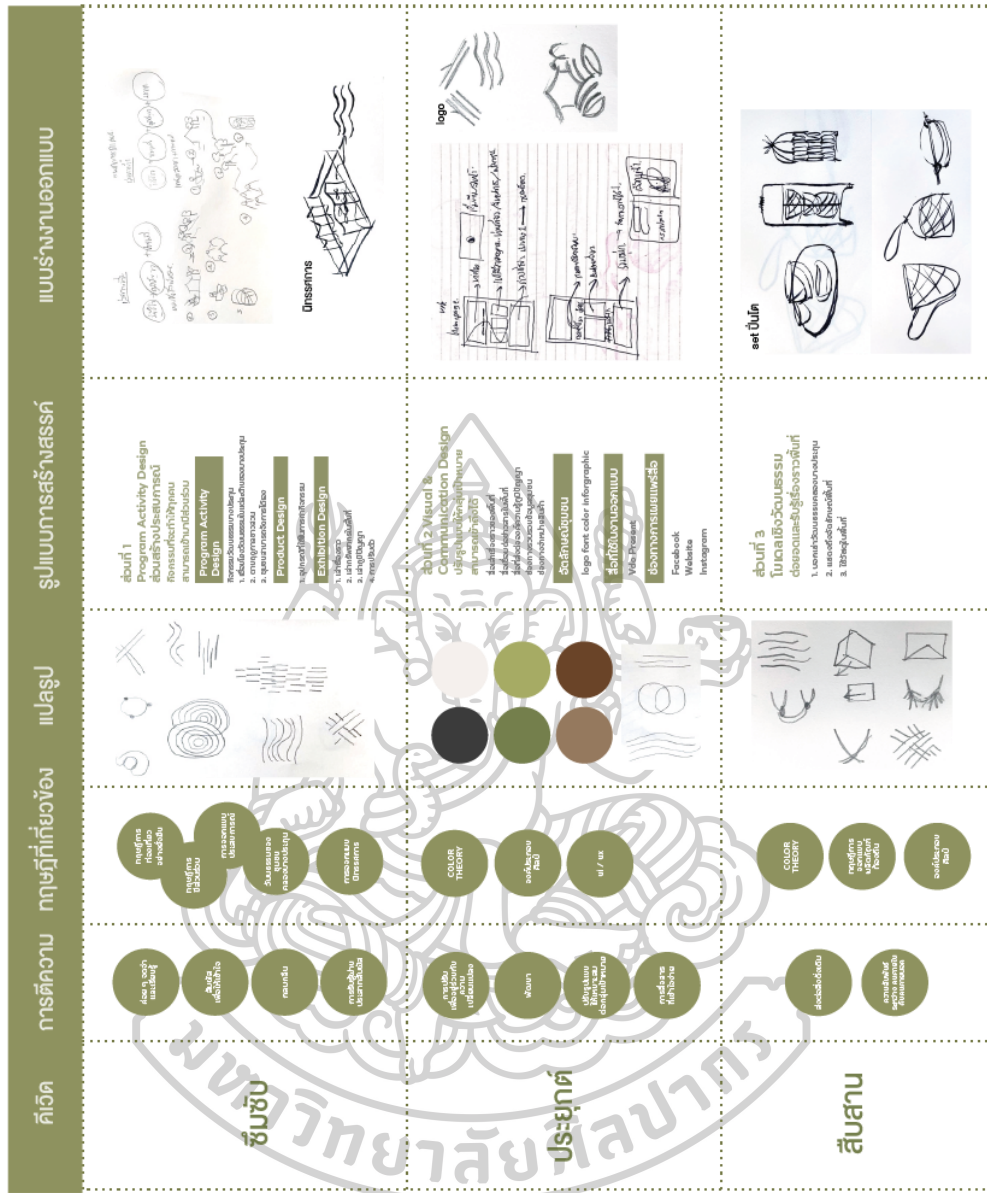
จากการศึกษาข้อมูลพบว่าการแก้ไขปัญหาที่สำคัญที่ควรต้องดำเนินการแก้ไขคือจากภายในพื้นที่ โดยให้กลุ่มเป้าหมาย Gen X, Gen Y ในพื้นที่เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ ผ่านทางภูมิปัญญา โดยผู้วิจัยเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการสร้างสรรค์สื่อ บริการ และโมเดลเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้คนในพื้นที่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการปรับประยุกต์รูปแบบการส่งต่อภูมิปัญญาที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยสร้างรายได้ให้กับชุมชน และมีสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายนอกชุมชนเพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของพื้นที่ผ่านทางการท่องเที่ยว

ภาพที่ 37 โปรแกรมในการออกแบบ
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

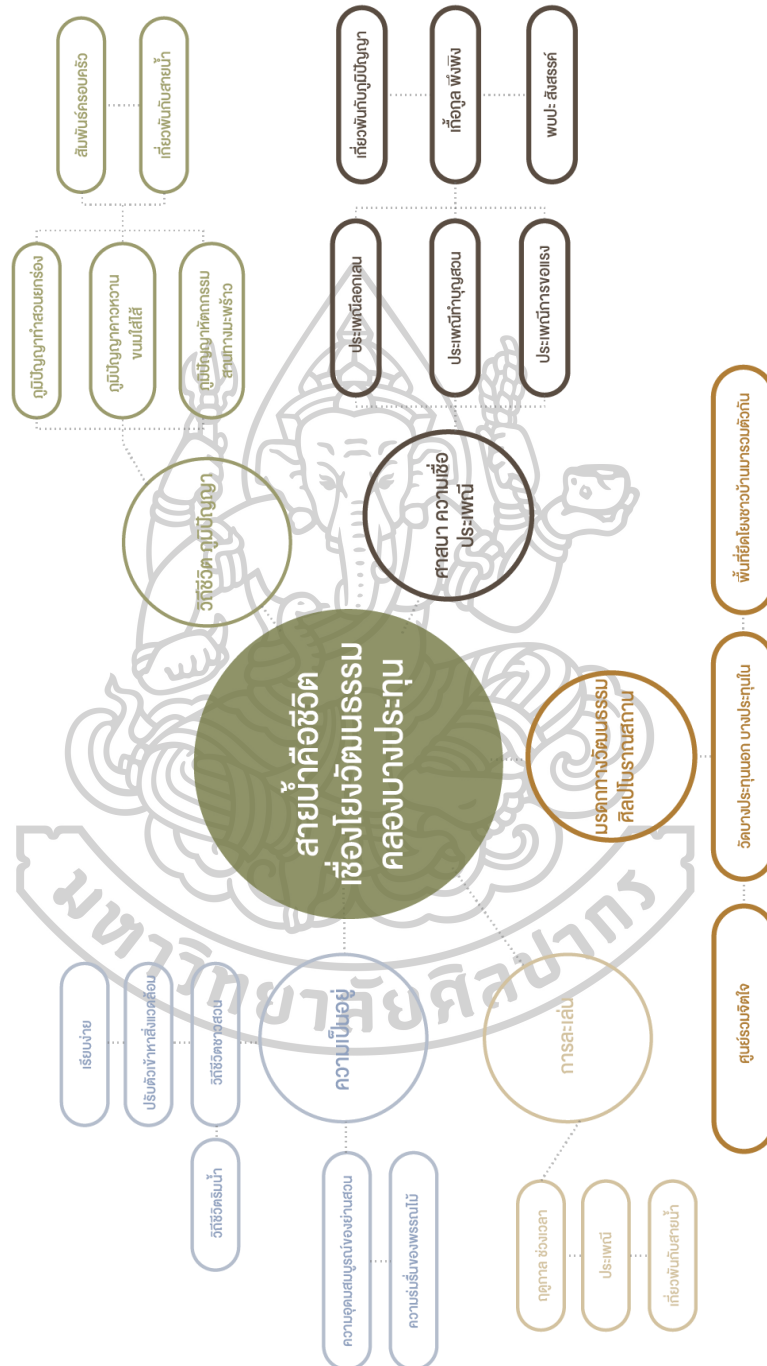
ภาพที่ 38 แนวคิดในการออกแบบ
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 39 วิเคราะห์การสร้างสรรค์งานออกแบบ
 ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 2 การสร้างสรรค์งานออกแบบ

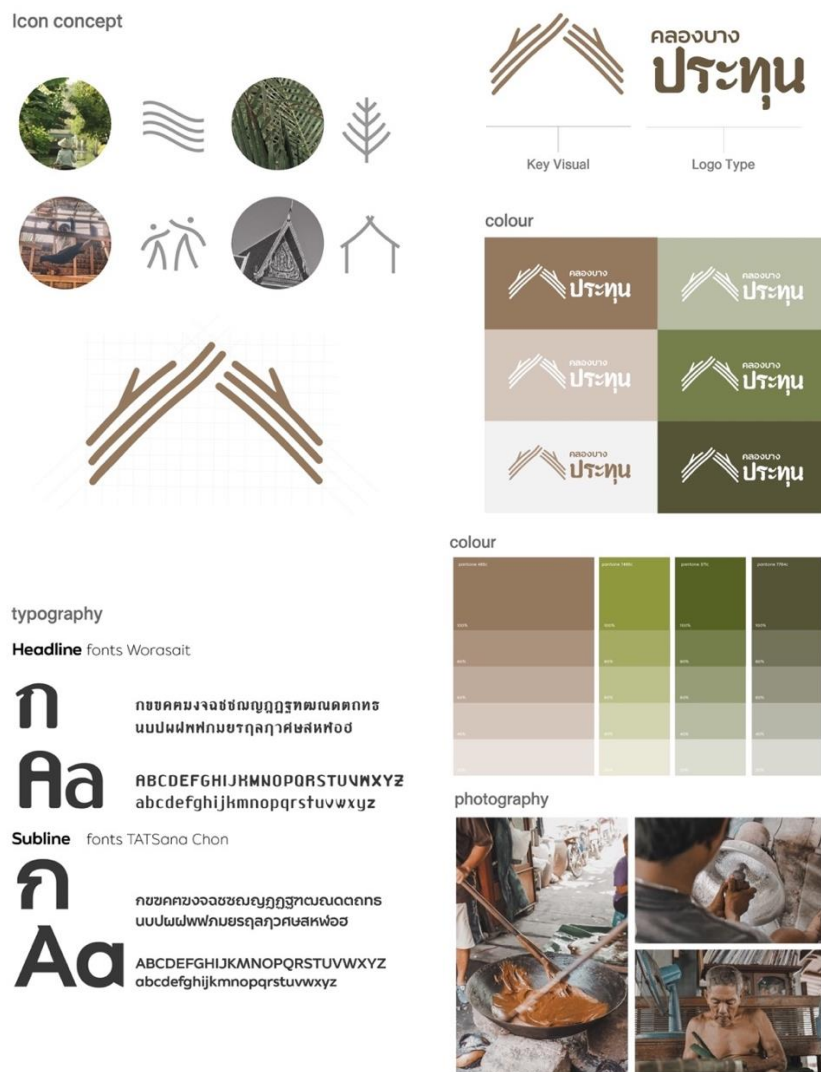
สรุปผลวิเคราะห์การออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนคลองบางประทุน

ภาพที่ 40 วิเคราะห์ลักษณะชุมชน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 3 อัตลักษณ์ของคลองบางประทุน

จากการวิเคราะห์วัฒนธรรมคลองบางประทุนได้ค้นพบอัตลักษณ์ คลองบางประทุนมีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับสายน้ำ ใช้ชีวิตจากการเข้าใจธรรมชาติ และนำสิ่งแวดล้อมรอบตัวมาใช้จนเกิดเป็นภูมิปัญญา ตราสัญลักษณ์สื่อถึงการส่งต่อองค์ความรู้ชุมชน การร่วมแรงร่วมใจเปรียบเสมือน ชื่อประทุนที่เกิดจากการโค้งเข้าหากันของพรรณไม้เกิดเป็นทรงหลังคา โทนสีมาจากธรรมชาติ แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่

ภาพที่ 41 อัตลักษณ์ชุมชน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 4 หนังสือรวบรวมเรื่องราวคลองบางประทุน

หนังสือภาพถ่ายที่เล่าเรื่องวัฒนธรรมในแต่ละด้านของคลองบางประทุนนำเสนอในรูปแบบจัดพิมพ์เป็นหนังสือเพื่อให้ทุกช่วงวัยในพื้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และเผยแพร่ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสำหรับเผยแพร่สู่คนภายนอกชุมชน

ภาพที่ 42 ภาพแสดงการออกแบบหนังสือ

ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 5 คู่มือเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมขั้นตอนการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา รวมถึงทรัพยากร โดยอธิบายในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้คนทั่วไปสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านทางคู่มือนี้ การนำเสนอผ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 43 ภาพแสดงการออกแบบคู่มือเรียนรู้ภูมิปัญญา
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

6.1 สื่อวีดิทัศน์บนเว็บไซต์

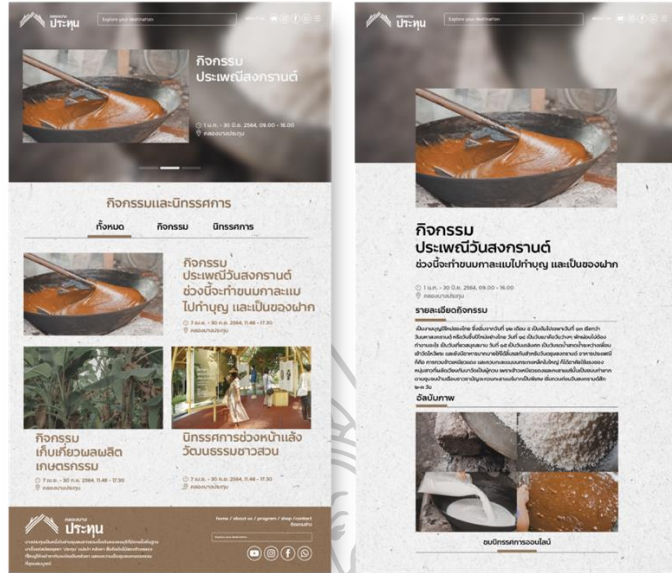
ภาพที่ 45 ภาพสื่อวีดิทัศน์
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

6.2 การออกแบบเว็บไซต์

ภาพที่ 46 ภาพเว็บไซต์
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

6.3 การออกแบบเว็บไซต์ (กิจกรรมและนิทรรศการ)

ภาพที่ 47 ภาพเว็บไซต์
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

6.4 การออกแบบเว็บไซต์ (รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยว)

ภาพที่ 48 ภาพเว็บไซต์
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 51 ภาพแสดงเส้นทางการท่องเที่ยว
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 8 สรุปผลวิเคราะห์การออกแบบป้ายบอกทาง

ภาพที่ 52 ภาพแสดงป้ายบอกทาง
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 9 ชุดปิ่นโตเล่าบริบทวัฒนธรรม 5 ด้าน

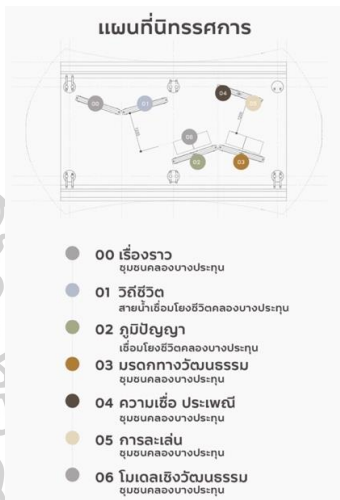
ชุดปิ่นโตสัญลักษณ์ที่เล่าเรื่องราววัฒนธรรม ใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติมาสร้างสรรค์เพื่อเป็นปิ่นโตที่ส่งมอบส่งต่อคุณค่าระหว่างคนในชุมชน และนำไปสู่คนภายนอก

ภาพที่ 53 ชุดปิ่นโตเล่าวัฒนธรรม 5 ด้าน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 10 นิทรรศการคลองบางประทุน

สรุปผลการวิเคราะห์นิทรรศการโดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับวัฒนธรรม 5 ด้านของคลองบางประทุน มาถ่ายทอดผ่านนิทรรศการเพื่อเป็นพื้นที่ในการสื่อสารให้ทั้งคนภายใน และคนภายนอกได้เข้าใจถึงบริบทคลองบางประทุนมากยิ่งขึ้น การออกแบบผู้วิจัยใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ของทางชุมชน ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้

คลอง บางประทุน

คลองบางประทุน ในอดีตเป็นสายคลองขุดขึ้นโดยชุมชนที่
ตั้งอยู่บริเวณแนวคลองขุดขึ้นตอนของ จังหวัดสุพรรณบุรี
มีต้นกำเนิดจากคลองบางระจันที่ขุดขึ้นโดยชุมชน
แรกๆราว 4 ศตวรรษ เมื่อเวลาผ่านไปเป็นเวลานาน
ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าเมืองสุพรรณบุรี
ต่อมาได้มีเจ้าเมืองราชบุรีได้ขุดคลองขึ้นเพื่อเชื่อม
แม่น้ำท่าจีน กับแม่น้ำสุพรรณบุรีจากคลองบางระจัน
คือลำคลองสายเดิมที่ขุดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา
ซึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้มีการขุดคลองสายใหม่
ที่เรียกว่าคลองบางประทุนขึ้นในรัชสมัยของ
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำ
สุพรรณบุรี และลำคลองสายเดิมที่ขุดขึ้นใน
สมัยกรุงศรีอยุธยา และลำคลองสายใหม่ที่ขุด
ขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์

ปัจจุบันคลองบางประทุนยังคงใช้สัญจรมาจนถึง
วันนี้โดยมีชุมชนที่อาศัยอยู่ริมสองฝั่งคลอง
ซึ่งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยังคงรักษา
ไว้ได้เป็นอย่างดี และยังคงมีวิถีชีวิตที่
ผูกพันกับสายน้ำมาตั้งแต่อดีตจนถึง
ปัจจุบัน

timeline

- อยุธยาตอนปลาย
พ.ศ. 2310
เจ้าเมืองสุพรรณบุรีขุดคลองบางประทุน
เพื่อการเชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำ
สุพรรณบุรีโดยมีเจ้าเมืองราชบุรี
เจ้าเมืองนครปฐมเป็นเจ้าเมืองหัวเมือง
ฝ่ายเหนือ
- รัชกาลที่ 7
พ.ศ. 2470-2488
ทางจังหวัดสุพรรณบุรีขุดคลอง
สายใหม่เชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำ
สุพรรณบุรีโดยมีเจ้าเมืองหัวเมือง
ฝ่ายเหนือเป็นเจ้าเมืองหัวเมือง
ฝ่ายเหนือ
- รัชกาลที่ 9
พ.ศ. 2508-2514
มีการขุดคลองสายใหม่เชื่อม
แม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำสุพรรณบุรี
โดยมีเจ้าเมืองหัวเมืองฝ่ายเหนือ
เป็นเจ้าเมืองหัวเมืองฝ่ายเหนือ
- รัชกาลที่ 9
พ.ศ. 2516-2520
ราชบัณฑิตยสถาน
ดำเนินการขุดคลอง
- รัชกาลที่ 9
พ.ศ. 2528-ปัจจุบัน
ราชบัณฑิตยสถานดำเนินการ
ขุดคลองสายใหม่

ภาพที่ 54 นิทรรศการคลองบางประทุน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 55 นิทรรศการคลองบางระจัน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 56 นิทรรศการคลองบางระจัน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 57 นิทรรศการคลองบางประทุน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 58 นิทรรศการคลองบางประทุน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 59 นิทรรศการโคลงบางประทุน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ภาพที่ 60 นิทรรศการโคลงบางประทุน
ที่มา: ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช (2564)

ส่วนที่ 3 การประเมินผลหลังการออกแบบ

จากการนำเสนอผลงานการออกแบบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด และการวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดระดับสเกลแบ่งเป็น 5 ระดับ เพื่อสรุปข้อบกพร่อง และคำแนะนำสำหรับการพัฒนาผลงาน ต่อไปนี้ในภาคหน้า

3.1 ประเมินนักท่องเที่ยว กลุ่มบุคคลทั่วไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 54 ท่าน แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

ชาย ร้อยละ 26.4 และ หญิงร้อยละ 73.6

อายุ

ช่วงอายุต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 1.9

ช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 55.6

ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 18.5

ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 14.8

ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 9.3

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 64.8

สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 29.6

มัธยมศึกษาร้อยละ 3.7

อื่นๆ ร้อยละ 1.9

อาชีพ

อาชีพพนักงานบริษัทร้อยละ 64.8

นักศึกษาร้อยละ 9.3

ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจร้อยละ 11.1

ธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 5.6

พ่อบ้านแม่บ้านร้อยละ 1.9

อื่นๆ ร้อยละ 7.4

ส่วนที่ 2 ประเมินด้านการออกแบบ

ส่วนที่ 2.1 การประเมินด้านการรับรู้ และการสื่อความหมาย

ตารางที่ 3 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
แสดงอัตลักษณ์คลองบางปะทุนได้	4.05	0.90	มาก
ตราสัญลักษณ์ช่วยสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของคลองบางปะทุน	3.96	1.08	มาก
ตราสัญลักษณ์ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนคลองบางปะทุน	4.07	0.86	มาก
การใช้สีในการออกแบบเหมาะสมและสื่ออัตลักษณ์ของพื้นที่	4.24	0.57	มาก

ส่วนที่ 2.2 การประเมินด้านการออกแบบและการนำไปใช้

ตารางที่ 4 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหาที่สื่อสารเข้าใจง่าย	4.16	0.70	มาก
การออกแบบสื่อต่างๆ เข้าใจได้ง่าย	4.20	0.64	มาก
การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	4.12	0.77	มาก
ความน่าสนใจในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน	4.03	0.94	มาก
การออกแบบชุดการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสื่อได้ถึงพื้นที่	4.07	0.86	มาก

ตารางที่ 4 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้สอดคล้องกับพื้นที่	4	1	มาก
การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้สามารถสื่อสารเนื้อหาได้	4.16	0.70	มาก
แนวทางการออกแบบสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนได้	4.26	0.54	มาก

ส่วนที่ 3 ประเมินด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ตารางที่ 5 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมคลองบางประทุน	4.27	0.53	มาก
เกิดการเรียนรู้และส่งต่อวัฒนธรรมภายในชุมชน	4.16	0.70	มาก
สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมต่อสังคม	4.40	0.36	มาก

3.2 ประเมินชาวบ้านคลองบางประทุน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 7 ท่าน แบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

ชาย ร้อยละ 57.14 และ หญิงร้อยละ 42.8

อายุ

ช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 66.6

ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 33.3

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 100

อาชีพ

อาชีพพนักงานบริษัทร้อยละ 33.3

นักศึกษา ร้อยละ 16.6

พ่อบ้านแม่บ้านร้อยละ 50

ส่วนที่ 2 ประเมินด้านการออกแบบ

ส่วนที่ 2.1 การประเมินด้านการรับรู้และ การสื่อความหมาย

ตารางที่ 6 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
แสดงอัตลักษณ์คลองบางปะทุนได้	3.8	0.8	มาก
ตราสัญลักษณ์ช่วยสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของคลองบางปะทุน	4	0.57	มาก
ตราสัญลักษณ์ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนคลองบางปะทุน	3.5	0.78	มาก
การใช้สีในการออกแบบเหมาะสมและสื่ออัตลักษณ์ของพื้นที่	3.8	0.69	มาก

ส่วนที่ 2.2 การประเมินด้านการออกแบบและการนำไปใช้

ตารางที่ 7 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหาที่สื่อสารเข้าใจง่าย	3.8	0.89	มาก
การออกแบบสื่อต่างๆ เข้าใจได้ง่าย	3.8	0.69	มาก
การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยว	3.57	0.97	มาก
ความน่าสนใจในการจัดโปรแกรมการ ท่องเที่ยวในชุมชน	3.57	0.97	มาก
การออกแบบชุดการเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมสื่อได้ถึงพื้นที่	3.57	0.97	มาก
การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้ สอดคล้องกับพื้นที่	3.57	0.97	มาก
การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้ สามารถสื่อสารเนื้อหาได้	3.71	0.75	มาก
แนวทางการออกแบบสามารถส่งเสริม การท่องเที่ยววิถีชุมชนได้	3.71	0.75	มาก

ส่วนที่ 3 ประเมินด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ตารางที่ 8 การสรุปการประเมินผลงานการออกแบบ

เกณฑ์การประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทาง วัฒนธรรมคลองบางปะทุน	3.85	0.69	มาก
เกิดการเรียนรู้และส่งต่อวัฒนธรรมภายใน ชุมชน	4	0.57	มาก
สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมต่อสังคม	4	0.81	มาก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนคลองบาง
ประทุนเพื่อส่งเสริมให้คนในพื้นที่เห็นคุณค่าโดยผ่านรูปแบบ สื่อ บริการ และโมเดลวัฒนธรรมที่ซึ่งจาก
การนำผลงานการออกแบบไปประเมินกับกลุ่มเป้าหมาย(ชุมชนคลองบางประทุน,นักท่องเที่ยว)ผลการ
ประเมินภาพรวมของงานออกแบบพบว่า

ประเมินกลุ่มเป้าหมาย นักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 54 ท่าน

ส่วนที่ 2 ประเมินด้านการออกแบบ

ส่วนที่ 2.1 การประเมินด้านการรับรู้และ การสื่อความหมาย

- แสดงอัตลักษณ์คลองบางประทุนได้ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90)
- ตราสัญลักษณ์ช่วยสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของคลองบางประทุน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08)
- ตราสัญลักษณ์ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนคลองบางประทุน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86)
- การใช้สีในการออกแบบเหมาะสมและสื่ออัตลักษณ์ของพื้นที่ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57)

ส่วนที่ 2.2 การประเมินด้านการออกแบบและการนำไปใช้

- เนื้อหาที่สื่อสารเข้าใจง่าย ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70)
- การออกแบบสื่อต่าง ๆ เข้าใจได้ง่าย ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64)
- การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77)

- ความน่าสนใจในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.94)
- การออกแบบชุดการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสื่อได้ถึงพื้นที่ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86)
- การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้สอดคล้องกับพื้นที่ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1)
- การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้สามารถสื่อสารเนื้อหาได้ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70)
- แนวทางการออกแบบสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนได้ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54)

ส่วนที่ 3 ประเมินด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

- ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมคลองบางประทุน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53)
- เกิดการเรียนรู้และส่งเสริมวัฒนธรรมภายในชุมชน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70)
- สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมต่อสังคม ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว

- อยากให้พัฒนาต่อยอดไปตามจังหวัดต่างๆ เพื่อให้ชุมชนที่เจียบหายได้ระลึกถึง และได้ร่วมกันอนุรักษ์ต่อๆ กันไว้ซึ่งในอนาคต
- สื่อ video อยากให้มีการใช้เสียง voice over หรือบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจต่อผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน
- ควรเสนอในวงกว้างเพื่อให้ผู้คนได้เห็นมากขึ้น
- สื่อสารในส่วนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น วิธีการใช้ชีวิตซึ่งผสมผสานระหว่างอดีตและปัจจุบัน เรื่องราวจากผู้อาศัยที่อยากส่งต่อเรื่องราว
- สื่อออนไลน์มีความสำคัญในการส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างมากในปัจจุบัน
- ควรเก็บรวบรวมประเพณีต่างๆ ไว้เพื่อเป็นต้นแบบ เพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป

ประเมินกลุ่มเป้าหมาย ชาวบ้านชุมชนคลองบางประทุน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 7 ท่าน

ส่วนที่ 2 ประเมินด้านการออกแบบ

ส่วนที่ 2.1 การประเมินด้านการรับรู้และ การสื่อความหมาย

- แสดงอัตลักษณ์คลองบางประทุนได้ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8)
- ตราสัญลักษณ์ช่วยสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของคลองบางประทุน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57)
- ตราสัญลักษณ์ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชนคลองบางประทุน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78)
- การใช้สีในการออกแบบเหมาะสมและสื่ออัตลักษณ์ของพื้นที่ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69)

ส่วนที่ 2.2 การประเมินด้านการออกแบบและการนำไปใช้

- เนื้อหาที่สื่อสารเข้าใจง่าย ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89)
- การออกแบบสื่อต่างๆ เข้าใจได้ง่าย ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89)
- การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97)
- ความน่าสนใจในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97)
- การออกแบบชุดการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสื่อได้ถึงพื้นที่ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97)
- การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้สอดคล้องกับพื้นที่ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97)
- การออกแบบนิทรรศการการเรียนรู้สามารถสื่อสารเนื้อหาได้ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75)

- แนวทางการออกแบบสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนได้ ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75)

ส่วนที่ 3 ประเมินด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

- ส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมคลองบางประทุน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 0.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53)

- เกิดการเรียนรู้และส่งต่อวัฒนธรรมภายในชุมชน ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57)

- สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมต่อสังคม ในระดับความคิดเห็น มาก (ค่าเฉลี่ย 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะกลุ่มเป้าหมายชุมชนคลองบางประทุน

- หากผลงานเหล่านี้สามารถนำไปต่อยอดหรือนำไปใช้ได้จริงจะมีประโยชน์ต่อชุมชนมาก และสามารถเป็นแนวทางให้ชุมชนอื่น ๆ ได้

- ตัวภาพเล่าเรื่องยังไม่แสดงถึงรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการจะสื่ออย่างชัดเจน

5.2 ข้อเสนอแนะจากคณาจารย์

จากการศึกษาหัวข้อการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : คลองบางประทุน พบว่า

1. การนำโมเดลวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ สร้างประโยชน์และมอบคุณค่าให้กับสังคม โดยต้องตอบตามวัตถุประสงค์

2. ทางด้านการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว ควรสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในปัจจุบัน (Covid 19) ลักษณะการใช้พื้นที่สาธารณะ การป้องกันดูแลรักษาระยะห่างความปลอดภัย ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวยังสามารถเข้าใจได้ถึงบริบท ชิมชั้บบรรยากาศ และเรียนรู้วัฒนธรรมได้

3. ทางด้านการออกแบบสื่อโซเชียลมีเดีย ให้สอดคล้องกับแนวความคิด “ส่งต่อวัฒนธรรมคลองบางประทุน” ออกแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในแต่ละรุ่นหรือ นักท่องเที่ยวผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมด้าน สังคม เศรษฐกิจ และส่งกลับสู่ชุมชน

4. รูปแบบของพื้นที่มีแนวโน้มในเชิงรัศมีหรือวงกลม เป็นรูปทรงที่อ่อนช้อยคือลักษณะของพื้นที่ที่แสดงถึงวิถีชีวิตที่อยู่ตามธรรมชาติของมนุษย์ในการจัดสรรพื้นที่ กลายเป็นองค์ความรู้ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาคือใช้ทรัพยากรในพื้นที่นั้น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2546). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐิรชญา มณีเนตร. (2552). ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- นาวิน มีบรรจง. (2558). บางประทุนสายน้ำและความร่มเย็น. เข้าถึงเมื่อ 1 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=5031>
- พัชรี บอนคำ. (2559). คลองบางประทุน สายธารเส้นเล็ก ที่เป็นทั้งชีวิตและจิตใจของชุมชน. เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://readthecloud.co/people-bangpratun/>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). เขตจอมทอง. เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/เขตจอมทอง>
- สมใจ นิ่มเล็ก. (2545). สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น “เรือนชาวสวน”. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุชา พรหมศร. (2561). “คน คลอง เมือง” โครงการฟื้นฟูชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมและระบบนิเวศชุมชน บางประทุน เขตจอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิญา เพ็องฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Pike, S. D. (2008). **Destination Marketing : anintegrated marketing communication approach.** Butterworth-Heinmann, Burlington, MA.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

ชุดที่ 1 วันที่ / /
 สถานที่

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนผู้ปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานต่อผลกระทบที่ได้รับจากการขยายตัวของเมือง
 แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน

ชื่อของพระคุณเจ้าในเขตภาคเหนือตอนบน.....
 ผู้วิจัย : นางสาวศิริวิมล เอกพันธ์ชัยยะ
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ
 2. เพศ หญิง ชาย
3. อายุ ปี 4. ชาติพันธุ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านภูมิปัญญา

1. ท่านมีความนับถือทางศาสนา
 คริสต์ อิสลาม พุทธ ฮินดู อื่น ไม่มี
2. ท่านมีความนับถือทางศาสนา
 คริสต์ อิสลาม พุทธ ฮินดู อื่น ไม่มี

ส่วนที่ 3 ข้อมูลผลกระทบของชนเผ่า

1. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
2. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
3. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
4. ในเขตที่มีผลกระทบต่อการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น

ชุดที่ 2 วันที่ / /
 สถานที่

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคลากรในชุมชนของบางปะทุน
 แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน

ชื่อของพระคุณเจ้าในเขตภาคเหนือตอนบน.....
 ผู้วิจัย : นางสาวศิริวิมล เอกพันธ์ชัยยะ
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ
 2. เพศ หญิง ชาย
3. อายุ ปี 4. ชาติพันธุ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านภูมิปัญญา

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านผลกระทบ

1. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
2. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
3. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
4. ผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการขยายตัวของเมือง
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่

1. ท่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น
2. ท่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น

ชุดที่ 3 วันที่ / /
 สถานที่

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ของบางปะทุน
 แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมือง

วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าและชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน

ชื่อของพระคุณเจ้าในเขตภาคเหนือตอนบน.....
 ผู้วิจัย : นางสาวศิริวิมล เอกพันธ์ชัยยะ
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. จำนวนคนต่อพื้นที่ในเขต คน ปัจจุบันจำนวน คน
2. เพศหญิงจำนวน คน ชายจำนวน คน
3. ระยะเวลาที่ทำงาน ปี จำนวน คน
4. ชาติของชนเผ่าพื้นเมือง
 30-35 ปี จำนวน คน
 40-45 ปี จำนวน คน
 50-55 ปี จำนวน คน
 60-65 ปี จำนวน คน
 70-75 ปี จำนวน คน
 80 ปีขึ้นไป จำนวน คน
5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ดีขึ้น แย่ลง ไม่เห็น

ภาคผนวก ค

การแสดงผลความคืบหน้าวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

การนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ M.F.A. In progress # 1

นำเสนอเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2563

ณ ห้องพิพิธภัณฑ์ศิลปากร คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศิลป์พระศรี3

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

การนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ M.F.A. In progress # 2

นำเสนอเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2564

แบบออนไลน์

ภาคผนวก ง
การเผยแพร่ผลงาน

การเผยแพร่ผลงาน ในงาน CODA : Cooperation Design Arts
นิทรรศการ (Self Discover begin with yourself)
เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม – 4 ธันวาคม 2563
ณ ห้องพิพิธภัณฑ์ศิลปากร คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศิลป์พระศรี 3
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก จ

การนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ (สอบจบ)

การนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ (สอบจบ)

เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2564

ณ ห้อง 3404 คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาคารศิลป์พระศรี3

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ศิริพิมพ์ เอกพันธ์ชัยเดช
วัน เดือน ปี เกิด	20 พฤศจิกายน 2536
สถานที่เกิด	จังหวัด ปทุมธานี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษา หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาวิชาศิลปอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ที่อยู่ปัจจุบัน	12/101 หมู่ 6 ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150
ผลงานตีพิมพ์	การเผยแพร่ผลงาน ในงาน CODA : Cooperation Design Arts นิทรรศการ (Self Discover begin with yourself)

